

WYKONANIE BUDŻETÓW W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO ZA ROK 2008

1. Poziom wykonania samorządowych budżetów

Dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego (JST) w 2008 r. zostały wykonane w wysokości 11.205,0 mln zł a wydatki w wysokości 11.917,4 mln zł. Zarówno plan dochodów jak i plan wydatków nie został w pełni zrealizowany. Realizacja dochodów wyniosła 97,2% a wydatków 92,5% wielkości planowanych.

Wykonane dochody były niższe od planowanych — łącznie o 323,1 mln zł — a wydatki niższe o 963,5 mln zł. Niewykonanie planowanych dochodów wystąpiło w budżetach 88 jednostek (79 gmin, 8 powiatów, 1 województwo).

Wskaźnik wykonania dochodów w porównaniu z rokiem poprzednim obniżył się o 3,7 punktu proc., natomiast wskaźnik wykonania wydatków obniżył się o 1,4 punktu proc.

Poziom dochodów i wydatków wraz z procentem wykonania planu oraz wynik w budżetach jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych kategorii przedstawia tab. 1.

Tab. 1. Dochody i wydatki

Wyszczególnienie	Dochody			Wydatki			Wynik budżetu				
	plan	wykonanie	procent wykonania planu	plan	wykonanie	procent wykonania planu	per saldo [tys. zł]	deficyt		nadwyżka	
								[tys. zł]	[tys. zł]	liczba JST	[tys. zł]
JST ogółem	11 528 198	11 205 044	97,2	12 880 972	11 917 438	92,5	-712 394	-905 917	113	193 523	83
Gminy, w tym:	5 340 106	5 286 642	99,0	5 888 319	5 445 439	92,5	-158 797	-251 338	96	92 541	70
– miejskie	1 995 027	1 986 649	99,6	2 163 156	2 019 466	93,4	-32 817	-57 888	21	25 071	12
– miejsko-wiejskie	1 914 219	1 888 121	98,6	2 104 074	1 958 112	93,1	-69 992	-108 866	31	38 874	24
– wiejskie	1 430 860	1 411 872	98,7	1 621 090	1 467 861	90,5	-55 989	-84 584	44	28 595	34
Powiaty	1 587 838	1 590 185	100,1	1 719 720	1 619 367	94,2	-29 183	-56 508	14	27 326	12
Miasta na prawach powiatu	3 192 538	3 248 377	101,7	3 915 071	3 846 447	98,2	-598 070	-598 070	3	0	0
Województwo samorządowe	1 407 717	1 079 840	76,7	1 357 862	1 006 184	74,1	73 656	0	0	73 656	1

Zestawienie danych pozwala zauważyć, że na stopień wykonania dochodów i wydatków przez dolnośląskie JST w 2008 r. niekorzystnie oddziaływało wykonanie budżetu województwa samorządowego — 76,7% po stronie dochodów i 74,1% po stronie wydatków. Wykonanie planu dochodów wyniosło w gminach 99,0%, w powiatach 100,1% a w miastach na prawach powiatu 101,7%. Natomiast w zakresie wykonania planu wydatków, najniższy procent wykonania 90,5% wystąpił w budżetach gmin wiejskich. Gminy miejskie i miejsko-wiejskie zrealizowały ponad 93%, powiaty w ponad 94%, a miasta na prawach powiatu ponad 98% planowanych wydatków.

Wyższy stopień wykonania dochodów niż wydatków pozytywnie oddziaływał na poprawę wyniku budżetowego. Przy planowanym w 2008 r. deficycie w wysokości 1.352.773 tys. zł, JST zamknęły rok budżetowy deficytem w wysokości 712.394 tys. zł. Deficyt wystąpił w budżetach 113 JST, a nadwyżka w 83 budżetach. Dla porównania w 2007 r. deficyt wystąpił w 70 (35,7%) jednostkach, a nadwyżkę uzyskało 126 (64,3%) jednostek.

Ustalono, że w 2008 r. spośród 196 dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego:

- 166 realizowało budżet z planowanym deficytem, a ostatecznie rok budżetowy deficytem zamknęło 113 (96 gmin, 14 powiatów, 3 miasta na prawach powiatu) łącznie na kwotę 905.917 tys. zł;

- 29 realizowało budżet z planowaną nadwyżką dochodów nad wydatkami, a ostatecznie rok budżetowy nadwyżką zamknęło 83 jednostki (70 gmin, 12 powiatów i 1 województwo samorządowe) łącznie na kwotę 193.523 tys. zł;
- 1 realizowała budżet z planowanym zrównoważeniem, przy ostatecznym zamknięciu roku budżetowego nadwyżką na kwotę 579,5 tys. zł.

Analiza szczegółowa wskazuje, iż poprawa wyniku wyraziła się zamknięciem roku budżetowego:

- deficytem niższym od planowanego w 108 jednostkach,
- nadwyżką wyższą od planowanej w 26 jednostkach,
- nadwyżką przy planowanym deficycie w 54 jednostkach,
- nadwyżką przy planowanym zrównoważeniu dochodów i wydatków w 1 jednostce.

Wynik gorszy od planowanego dotyczył budżetów 7 jednostek, w tym

- w 4 jednostkach oznaczał pogłębienie deficytu (Jedlina Zdrój, Lewin Kłodzki, Nowa Ruda, Podgórzyn),
- w 1 jednostce wystąpił deficyt przy planowanej nadwyżce (Sobótka),
- a 2 jednostki nie uzyskały pełnej kwoty planowanej nadwyżki (Mysłakowice, Powiat złotoryjski).

Poziom wyniku operacyjnego (ustalony różnicą pomiędzy dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi) dla jednostek samorządu województwa dolnośląskiego w 2008 r. wyniósł 1.062,7 mln zł i zawierał nadwyżkę operacyjną w wysokości 1.086,7 mln zł, oraz deficyt operacyjny w wysokości 24,0 mln zł. Nadwyżkę operacyjną uzyskało 175 jednostek (151 gmin, 20 powiatów, 3 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe), natomiast deficyt operacyjny wystąpił w 21 jednostkach (15 gminach i 6 powiatach). Oznacza to, że 89,3% JST było w stanie pokryć bieżące wydatki z bieżących dochodów, natomiast 10,7% JST, realizowało wydatki bieżące na poziomie przekraczającym dochody bieżące. W porównaniu do 2007 r. obniżyła się zarówno łączna kwota nadwyżki operacyjnej (o 119,3 mln zł), jak i liczba JST, których dochody bieżące były wyższe od wydatków bieżących (o 4 jednostki). Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w roku 2008 wraz z prezentacją wyniku bieżącego przedstawia Zestawienie 1, a dane w przeliczeniu na 1 mieszkańca Zestawienie 2¹ na końcu opracowania.

2. Wielkość i dynamika dochodów

Dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w 2008 r. wyniosły łącznie 11.205 mln zł i były wyższe od wykonanych w 2007 r. o 506,9 mln zł (o 4,7%). Zaplanowane wielkości dochodów wykonano w 97,2%. Dynamika wzrostu dochodów JST w regionie w 2008 r. była o 3,6 punktu proc. niższa od średniej krajowej (średnia w kraju wyniosła 8,3%.) i niższa od ubiegłorocznej o 8,5 punktu proc. (dynamika w 2007 r. wyniosła 13,2%). Realny wzrost dochodów dolnośląskich JST — przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 4,2% — okazał się najniższy od 2004 roku, czyli od momentu obowiązywania ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Zmiany w poziomie dochodów JST województwa dolnośląskiego w latach 2007 i 2008, w tym w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przedstawia tab. 2.

Analiza zmian poziomu dochodów wskazuje, że w 2008 r. najbardziej wzrosły dochody powiatów (nominalnie o 12,6%, realnie o 8,1%) i województwa samorządowego (nominalnie o 10,2%, realnie o 5,8%). Dochody gmin wzrosły nominalnie o 5,5% (realnie o 1,3%), z tego gmin miejskich o 3,5%, miejsko-

¹ Opracowano zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. Nr 52, poz. 420). Gminy mogą posłużyć się obliczonym wskaźnikiem dochodów bieżących przypadających na 1 mieszkańca do ustalenia wysokości funduszu sołeckiego na 2010 rok.

-wiejskich o 8%, wiejskich o 5,2%. Poziom wskaźnika dynamiki wskazuje brak wzrostu dochodów gmin miejskich w ujęciu realnym. Dochody miast na prawach powiatu obniżyły się o 1,4%, pomimo pomyślnej realizacji planu dochodów (wskaźnik wykonania 101,7%). Łączna kwota dochodów miast na prawach powiatu stanowiła zaledwie 98,6% poziomu dochodów z 2007 roku.

Tab. 2. Dynamika dochodów

Wyszczególnienie	Dochody ogółem [tys. zł]		Dynamika dochodów (2007 = 100%)		Dochody na 1 mieszkańca* [zł]	
	2007	2008	nominalna	urealniona	2007	2008
JST ogółem	10 698 117	11 205 044	104,7	100,5	3 715	3 895
Gminy, w tym:	5 010 737	5 286 642	105,5	101,3	2 439	2 573
– miejskie	1 919 105	1 986 649	103,5	99,3	2 348	2 449
– miejsko-wiejskie	1 749 032	1 888 121	108,0	103,6	2 437	2 628
– wiejskie	1 342 601	1 411 872	105,2	100,9	2 585	2 687
Powiaty	1 411 747	1 590 185	112,6	108,1	687	774
Miasta na prawach powiatu	3 295 840	3 248 377	98,6	94,6	3 994	3 952
Województwo samorządowe	979 792	1 079 840	110,2	105,8	340	375

* Według liczby mieszkańców na dzień 31 grudnia.

Zróznicowanie wskaźnika dynamiki, w tym spadek dochodów miast na prawach powiatu i niewielki wzrost dochodów gmin miejskich wskazuje, że w budżetach tych samorządów najsilniej odzwierciedliły się skutki spowolnienia tempa realizacji programów operacyjnych i przekazania środków UE na projekty realizowane przez samorzady. Dla porównania, w 2008 r. do budżetów miast na prawach powiatu wpłynęło o 89 mln zł mniej, a do budżetów gmin miejskich o 60 mln zł mniej środków UE niż w 2007 roku.

Dochody dolnośląskich JST — w przeliczeniu na 1 mieszkańca — wyniosły 3.895 zł i były o 180 zł wyższe niż w 2007 roku. Porównanie do średniej krajowej (3.740 zł), wskazuje na utrzymanie się relatywnie wysokiej dochodowości dolnośląskich JST, niemniej różnica poziomu dochodów na 1 mieszkańca w regionie i w kraju zmniejszyła się z 268 zł w 2007 r. do 155 zł w 2008 roku. Poziom dochodów na 1 mieszkańca sytuuje dolnośląskie samorzady na trzecim miejscu w kraju. O utrzymaniu wysokiej pozycji, tak jak w latach poprzednich, zdecydował poziom zrealizowanych dochodów własnych.

W 2008 r. dochody własne dolnośląskich JST wyniosły łącznie 6.911,6 mln zł (stanowiły 61,7% ich dochodów), dochody z subwencji ogólnej — łącznie 2.593,7 mln zł (stanowiły 23,1% dochodów), dochody z dotacji celowych — łącznie 1.699,6 mln zł (stanowiły 15,2% dochodów). Wzrost dochodów, w stosunku do roku poprzedniego o 506,9 mln zł (o 4,7%), był wynikiem:

- zwiększenia dochodów własnych — łącznie o 75,1 mln zł, tj. o 1,1% (w 2007 r. dochody własne zwiększyły się o 1.042 mln zł, tj. o 18%),
- zwiększenia subwencji ogólnej — łącznie o 224,2 mln zł, tj. o 9,5% (w 2007 r. kwota subwencji ogólnej zwiększyła się o 128 mln zł, tj. o 5,7%),
- zwiększenia dotacji celowych — łącznie o 207,6 mln zł, tj. o 13,9% (w 2007 r. kwota dotacji zwiększyła się o 76 mln zł, tj. o 5,4%).

Poziom i dynamikę dochodów dolnośląskich JST w 2008 r. według ważniejszych źródeł przedstawia tab. 3.

Tab. 3. Dynamika dochodów według ważniejszych źródeł

Wyszczególnienie	Dochody w 2008 r. [tys. zł]				Dynamika dochodów (2007 = 100%)			
	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe
JST ogółem	11 205 044	6 911 631	2 593 725	1 699 688	104,7	101,1	109,5	113,9
Gminy, w tym:	5 286 642	3 222 849	1 194 760	869 033	105,5	103,9	110,6	104,9
– miejskie	1 986 649	1 349 965	359 810	276 875	103,5	102,6	109,8	100,3
– miejsko-wiejskie	1 888 121	1 116 671	448 189	323 261	108,0	107,9	109,3	106,1
– wiejskie	1 411 872	756 213	386 762	268 897	105,2	100,6	112,9	108,4
Powiaty	1 590 185	532 300	685 691	372 194	112,6	112,1	109,0	120,9
Miasta na prawach powiatu	3 248 377	2 423 155	579 603	245 620	98,6	95,5	110,1	105,7
Województwo samorządowe	1 079 840	733 327	133 672	212 841	110,2	101,4	100,0	172,7

Zestawienie danych pozwala zauważyć, że o relatywnie niskiej dynamice wzrostu dochodów dolnośląskich JST w 2008 r. zdecydował niewielki wzrost ich dochodów własnych — łącznie o 1,1%, w tym spadek poziomu dochodów własnych miast na prawach powiatu. Dochody własne miast na prawach powiatu stanowiły ponad 35% dochodów własnych JST w regionie, stąd silne ich oddziaływanie na poziom łącznego wskaźnika dynamiki.

W 2008 r. najwyższy wzrost dochodów własnych uzyskały powiaty (12,1%). Spośród powiatów największy wzrost odnotował powiat jaworski (231,7%), na co wpływ miały dochody z tytułu otrzymania odszkodowania za nabycie przez Skarb Państwa gruntów będących własnością powiatu. Dochody własne gmin wzrosły łącznie o 3,9%, w tym miejsko-wiejskich o 7,9%, miejskich o 2,6%, a gmin wiejskich zaledwie o 0,6%. Dochody własne województwa samorządowego wzrosły o 1,4%. Natomiast dochody miast na prawach powiatu obniżyły się o 4,5% (stanowiły zaledwie 95,5% poziomu z 2007 r.).

Wyniki analizy według źródeł dochodów pozwoliły ustalić, że o poziomie dynamiki dochodów własnych dolnośląskich JST w 2008 r. zdecydowały głównie:

- Wysoki wzrost dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT). Wpływy z tego tytułu były wyższe łącznie o 248,5 mln zł (o 12,5%), z tego w budżetach miast na prawach powiatu — wyższe o 83,8 mln zł, gmin miejskich — wyższe o 47,4 mln zł, gmin miejsko-wiejskich — wyższe o 39 mln zł, gmin wiejskich — wyższe o 37,4 mln zł, powiatów — wyższe o 32,9 mln zł, w budżecie województwa — wyższe o 7,9 mln zł. Jednocześnie wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) były łącznie o 16,6 mln zł niższe niż w roku poprzednim, w tym w budżecie województwa niższe o 31,8 mln zł (efekt ustawowego obniżenia wskaźnika udziału o 1,9 punktu proc.) Dochody z tytułu udziału w PIT i CIT wyniosły łącznie 2.889,6 mln zł i stanowiły 41,8% dochodów własnych JST w regionie w 2008 r. (66,6% dochodów własnych województwa, 57% dochodów własnych powiatów, 40,7% dochodów własnych miast na prawach powiatu, 39,7% dochodów własnych gmin miejskich, 31,9% dochodów własnych gmin miejsko-wiejskich i 28,9% dochodów własnych gmin wiejskich). Najwyższe dochody z tytułu udziału w PIT i CIT uzyskała gmina Wrocław (821 mln zł) i — dla porównania — najniższe gmina Platerówka (0,56 mln zł). Natomiast w przeliczeniu na jednego mieszkańca najwyższe uzyskała gmina Polkowice (2.266 zł).
- Pozytywny wpływ na dynamikę miały także wpływy z podatków i opłat ustawowo przyznanych jednostkom samorządu terytorialnego. Dochody z tych tytułów wzrosły łącznie o 115,9 mln zł (o 6,1%), w tym dochody gmin — wzrosły o 85,8 mln zł (o 6,8%), dochody miast na prawach powiatu — wzrosły o 28,5 mln zł (o 4,9%). Wpływy z podatków i opłat wyniosły łącznie 2.021 mln zł i określiły 29,2% dochodów własnych dolnośląskich JST. Wśród dochodów podatkowych dominowały wpływy z podatku od nieruchomości — łącznie w wysokości 1.222 mln zł, wyższe łącznie o 61 mln zł (o 5,2%), w tym w budżetach gmin miejskich wyższe o 24 mln zł, w budżetach gmin miejsko-wiejskich wyższe o 20 mln zł. Dla budżetów gmin kolejne znaczące źródło dochodów podatkowych stanowiły wpływy z podatku rolnego — wyższe od uzyskanych w 2007 r. łącznie o 29,4 mln zł (o 38,5%), w tym w budżetach gmin wiejskich wyższe o 17 mln zł, gmin miejsko-wiejskich wyższe o 10,7 mln zł. Dochody z tytułu podatku rolnego wykazały tendencję wzrostową we wszystkich uprawnionych do jego poboru typach gmin, a ich udział w dochodach własnych gmin wiejskich wzrósł do 8%. Drugie, co do znaczenia źródło dochodów podatkowych miast na prawach powiatu, stanowiły wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych — łącznie w 3 miastach w wysokości 94,4 mln zł, tj. o 3,9 mln zł niższe od uzyskanych w 2007 r. (w regionie łącznie niższe o 7 mln zł od uzyskanych w 2007 r.). Spadek wpływów z tego źródła dochodów o 4%, wprawdzie w niewielkim stopniu (stanowiły 3,9% ich dochodów własnych), niemniej negatywnie oddziaływał na dynamikę dochodów własnych miast na prawach powiatu.
- Bez większego wpływu na dynamikę dochodów pozostawały wpływy z opłat. Spośród opłat, wchodzących w zakres dochodów własnych powiatów, można wyróżnić wpływy z opłaty komunikacyjnej, które wyniosły łącznie 45,4 mln zł (wzrosły o 6,8%) i stanowiły 8,4% dochodów własnych powiatów. Natomiast spośród należnych samorządowi województwa można wyróżnić opłaty za wydanie zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi, które pobrane w wysokości 1,1 mln zł (niższe o 0,7 mln zł),

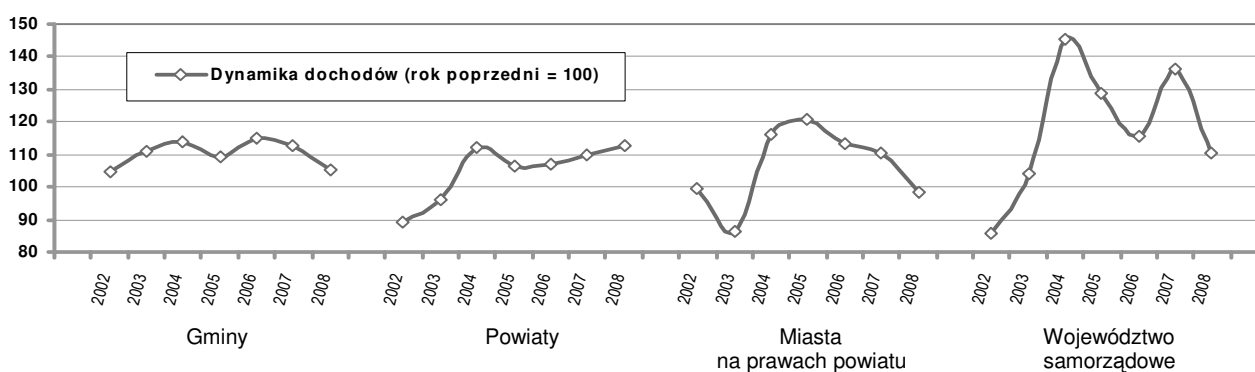
stanowiły zaledwie 0,1% dochodów własnych tego samorządu, a zatem nie mogły oddziaływać na poziom wskaźnika dynamiki dochodów własnych.

- Nie bez znaczenia na dynamikę dochodów własnych powiatów, podobnie województwa samorządowego pozostawały wpływy z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego, w obu przypadkach wyższe o ponad 8 mln zł, od uzyskanych w roku ubiegłym, które stanowiły w ich budżetach, odpowiednio 3% i 2% dochodów własnych. Ponadto o wzroście dochodów własnych województwa samorządowego decydowały również wysokie kwoty środków, przekazanych na dochody budżetu, tytułem ich niewykorzystania na finansowanie wydatków niewygasających (10% dochodów własnych województwa).
- Na spowolnienie dynamiki dochodów własnych dolnośląskich JST w 2008 r. oddziaływała realizacja dochodów z majątku — niższych łącznie o 113,7 mln zł, w tym w budżetach miast na prawach powiatu niższych o 100,4 mln zł, w budżetach gmin niższych o 21,7 mln zł, w budżecie województwa niższych o 6,7 mln zł. Tylko w budżetach powiatów odnotowano wzrost dochodów z majątku (o 15,2 mln zł). Łączna kwota dochodów dolnośląskich JST z tytułu gospodarowania majątkiem (sprzedaż najem, dzierżawa) w 2008 r. wyniosła 925,8 mln zł (w 2007 r. wyniosła 1.040 mln zł) i stanowiła 13,4% ich dochodów własnych. Ustalono, że skutki obniżenia poziomu tych dochodów (o ponad 10%) były efektem obniżenia wpływów z tytułu sprzedaży majątku — łącznie o 117,7 mln zł, w tym obniżenia w budżetach miast na prawach powiatu (o ponad 111 mln zł) i w budżetach gmin miejskich (o ponad 16 mln zł). Obniżenie wpływów z tych tytułów ze względu na ich wysoki udział w dochodach, silnie oddziaływało na wskaźnik dynamiki dochodów własnych dolnośląskich JST w 2008 roku.
- Zasadniczy wpływ na tak niewielki wzrost dochodów własnych dolnośląskich JST w 2008 r. wywarło zmniejszenie o prawie 240 mln zł łącznej kwoty środków na dofinansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE (dochody klasyfikowane w paragrafie 629 z końcówką „8”). Sytuacja ta była zarówno wynikiem wygaszania realizacji w ramach programów operacyjnych uprzedniej perspektywy finansowej, jak i konsekwencją przyjęcia nowych rozwiązań ustrojowych, właściwych dla perspektywy finansowej 2007–2013, polegających na wprowadzeniu dotacji rozwojowej. Obowiązujący stan prawny nie pozwala zaliczyć dotacji rozwojowej do dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego, stąd w analizie ich dochodów za 2008 r. została włączona do kategorii dotacji celowych.

Dochody dolnośląskich JST w 2008 r. z tytułu dotacji celowych (w wysokości 1.699,7 mln zł) były wyższe od uzyskanych w roku poprzednim łącznie o 207,6 mln zł (o 13,9%), w tym z tytułu dotacji rozwojowej — wyższe łącznie o 70,8 mln zł. Dochody z tytułu dotacji zostały wykonane zaledwie w 84,3% kwot zaplanowanych w samorządowych budżetach. Tu zauważyć należy, że ustalony w 2008 r. przyrost kwot dotacji rozwojowej jest wynikiem sumowania jej kwot na wszystkich szczeblach samorządu, co wobec przyjętych rozwiązań systemowych (przekazywanie dotacji poprzez budżet samorządu województwa) oznacza powielenie kwot. Przy uwzględnieniu kwoty dotacji rozwojowej przekazanej do budżetu samorządu województwa (1,8 mln zł w 2007 r. i 56.326 mln zł w 2008 r.) można określić jej roczny przyrost dla JST w regionie o kwotę 54,5 mln zł. Ze sprawozdań budżetowych wynika, że z budżetu województwa do samorządów lokalnych przekazano w 2008 r. 23,7 mln zł dotacji rozwojowej.

Największy wzrost dochodów z tytułu dotacji wystąpił w budżecie województwa samorządowego (72,7%) i w budżetach powiatów (20,9%). Dynamika wzrostu dotacji w budżetach gmin wszystkich typów i w budżetach miast na prawach powiatu ukształtowała się poniżej średniej, ustalonej dla regionu, przy czym najniższy wzrost (0,32%) odnotowano w budżetach gmin miejskich, a najwyższy (8,4%) w budżetach gmin wiejskich.

Dochody dolnośląskich JST z tytułu subwencji ogólnej (2.565 mln zł) wraz ze środkami na uzupełnienie dochodów (28,7 mln zł) były wyższe od ubiegłorocznych łącznie o 224 mln zł (o 9,5%). Dla porównania, w skali kraju były wyższe o 10%. W regionie Dolny Śląsk najwyższy wzrost dotyczył gmin wiejskich (12,9%), dalej miast na prawach powiatu (10,1%) i gmin miejskich (9,8%). Wzrost w gminach miejsko-wiejskich (9,3%) i w powiatach (9%), kształtował się poniżej średniej dla JST w regionie. Z kolei kwota subwencji ogólnej przyznanej samorządowi województwa nie odbiegała od kwoty z roku 2007.

Rys. 1. Dynamika dochodów JST w latach 2002–2008

Analiza dynamiki subwencji ogólnej według jej części wskazuje wzrost części oświatowej o 162,6 mln zł (8,5%) do kwoty 2.066 mln zł, wzrost części wyrównawczej o 52,7 mln zł (17,6%) do kwoty 353 mln zł, wzrost części równoważącej i regionalnej o 14 mln zł (10,6%) do kwoty 146 mln zł, spadek części rekompensującej do kwoty 0,54 mln zł (otrzymywana przez 3 gminy).

Łączna kwota środków na uzupełnienie dochodów (28,7 mln zł) była w 2008 r. niższa od ubiegłorocznej o 5,1 mln zł (spadek o 15%).

Jednocześnie ustalono, że wpłaty do budżetu państwa na część równoważącą i regionalną — dokonane w 2008 r. przez 8 gmin (56,7 mln zł), 4 powiaty i 2 miasta na prawach powiatu (51,7 mln zł) oraz województwo (12,1 mln zł) — wyniosły łącznie 120,3 mln zł, co stanowiło ponad 82% kwoty części równoważącej subwencji ogólnej przekazanej dolnośląskim JST z budżetu państwa w tym roku budżetowym.

Kształtowanie się dynamiki dochodów dolnośląskich JST w latach 2002–2008 przedstawiono na rys. 1.

3. Struktura dochodów

Zróznicowanie wskaźnika dynamiki dochodów dolnośląskich JST, w tym niewielki wzrost ich dochodów własnych (efekt zmian systemowych i metodologicznych), znalazło odzwierciedlenie w zmianie struktury ich dochodów, wykonanych za rok 2008 w stosunku do wykonanych w roku poprzednim. Udział dochodów własnych obniżył się o 2,2 punktu proc. (z 63,9% w 2007 r. do 61,7% w 2008 r.), udział subwencji ogólnej wzrósł o 1 punkt proc. (z 22,1% do 23,1%), a udział dotacji wzrósł o 1,3 punktu proc. (z 13,9% do 15,2%).

Dla porównania, w skali kraju dochody własne stanowiły 51,2%, subwencja ogólna 30,9%, dotacje celowe 17,9% dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Wynik porównań struktury dochodów w regionie do średniej w kraju informuje, że pomimo obniżenia udziału dochodów własnych w dochodach ogółem (o ponad 2 punkty proc.) dolnośląskie JST cechuje wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem — wyższy o 10,5 punktu proc. od średniej dla kraju (61,7% w regionie, a 51,2% w kraju).

Strukturę dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego oraz jej zmiany w latach 2006–2008 przedstawiono w tab. 4.

Już przy zestawieniu danych według poszczególnych kategorii jednostek widoczne jest duże zróżnicowanie struktury dochodów, w tym zróżnicowany udział dochodów własnych (określony w %) i zróżnicowana skala zmian tego udziału w stosunku do roku poprzedniego (określona w punktach proc.). Pomimo znaczących zmian w 2008 r. najwyższy udział dochodów własnych dotyczy dochodów miast na prawach powiatu (74,6%, obniżenie o 2,4 punktu proc.), a najniższy — dochodów powiatów (33,5%, obniżenie o 0,1 punktu proc.). Udział dochodów własnych w dochodach gmin w zasadzie utrzymał się na porównywalnym z rokiem poprzednim poziomie — wyniósł 61% dochodów (obniżył się o 0,9 punktu proc.), w dochodach województwa — wyniósł niespełna 68% (obniżył się o 6 punktów proc.).

Tab. 4. Struktura dochodów i tendencje jej zmian

Wyszczególnienie	Dochody własne			Subwencja ogólna			Dotacje celowe			Zmiany w strukturze					
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	dochodów własnych		subwencji ogólnej		dotacji celowych	
										3-2	4-3	6-5	7-6	9-8	10-9
	[procenty]									[punkty procentowe]					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
JST ogółem	61,3	63,9	61,7	23,7	22,1	23,1	15,0	13,9	15,2	2,6	-2,2	-1,6	1,0	-1,1	1,3
Gminy, w tym:	59,0	61,9	61,0	23,1	21,6	22,6	17,9	16,5	16,4	2,9	-0,9	-1,5	1,0	-1,4	-0,1
– miejskie	64,6	68,5	68,0	18,7	17,1	18,1	16,7	14,4	13,9	3,9	-0,5	-1,6	1,0	-2,3	-0,5
– miejsko-wiejskie	57,8	59,2	59,1	24,2	23,4	23,7	17,9	17,4	17,1	1,4	-0,1	-0,8	0,3	-0,5	-0,3
– wiejskie	52,5	56,0	53,6	28,0	25,5	27,4	19,5	18,5	19,0	3,5	-2,4	-2,5	1,9	-1,0	0,5
Powiaty	31,4	33,6	33,5	45,9	44,6	43,1	22,7	21,8	23,4	2,2	-0,1	-1,3	-1,5	-0,9	1,6
Miasta na prawach powiatu	75,9	77,0	74,6	16,4	16,0	17,8	7,6	7,1	7,6	1,1	-2,4	-0,4	1,8	-0,5	0,5
Województwo samorządowe	68,5	74,0	67,9	18,0	13,6	12,4	13,6	12,4	19,7	5,5	-6,1	-4,4	-1,2	-1,2	7,3

Wyniki analizy, według poszczególnych jednostek, pozwoliły ustalić następujące przedziały kształtowania się udziału procentowego dochodów własnych w dochodach, właściwe dla wykonanych w 2008 r.:

- powiaty — od 19,7% (milicki) do 60,7% (wrocławski),
- miasta na prawach powiatu — od 56,5% (Legnica) do 78,5% (Wrocław),
- gminy miejskie — od 44,2 (Piława Górna) do 86,9% (Karpacz),
- gminy wiejskie — od 26,4% (Pęcław) do 84,9% (Kobierzyce),
- gminy miejsko-wiejskie — od 27,9% (Lubomierz) do 89,6% (Polkowice).

Zapewne dla śledzących od lat wyniki analiz budżetowych nie będzie zaskoczeniem fakt, że często te same jednostki otwierają i zamykają granice przedziałów najwyższych i najniższych dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Procentowy udział subwencji ogólnej w dochodach, tak jak w latach poprzednich, był bardzo zróżnicowany — od 12,4% w dochodach województwa samorządowego do 43,1% w dochodach powiatów. Poziom zmian (przedstawiony w tabeli w punktach proc.) informuje o wzroście udziału subwencji w dochodach gmin (o 1 punkt proc.) do 22,6% ich dochodów i w dochodach miast na prawach powiatu (o 1,8 punktu proc.) do 17,8% ich dochodów. Udział subwencji ogólnej w dochodach województwa i w dochodach powiatów uległ obniżeniu (odpowiednio o 1,2 punktu proc. i o 1,5 punktu proc.) — do 12,4% w dochodach województwa i do 43,1% w dochodach powiatów.

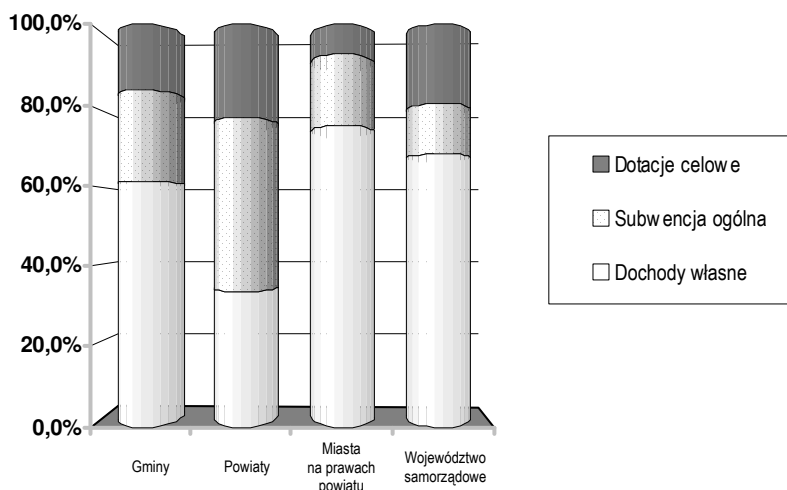
Kwoty subwencji ogólnej — według jej części — stanowiły: część oświatowa — 80,6% (w gminach 77,4%, w powiatach 83,2%), część wyrównawcza — 13,7% (w gminach 20,4%, w powiatach 11,8%), część równoważąca i regionalna — 5,7% (w gminach 2,1%, w powiatach 4,9%, w województwie 39,7%) kwot przekazanych dolnośląskim JST w 2008 roku.

Wykonanie samorządowych budżetów za rok 2008 wskazuje też, że w dochodach jednostek wszystkich szczebli wystąpiły zmiany udziału dotacji celowych. Charakter tych zmian dotyczył znaczącego wzrostu udziału dotacji w dochodach województwa samorządowego (o ponad 7 punktów proc.), widocznego wzrostu udziału dotacji w dochodach powiatów (wzrost o 1,6 punktu proc.), niewielkich zmian udziału dotacji w dochodach gmin i miast na prawach powiatu (spadek o 0,5 punktu proc. w gminach miejskich, wzrost o 0,5 punktu proc. w gminach wiejskich i miastach na prawach powiatu).

W 2008 r. dotacje celowe stanowiły 7,6 % dochodów miast na prawach powiatu, 16,4% dochodów gmin, 19,7% dochodów województwa, 23,4% dochodów powiatów.

Strukturę dochodów dolnośląskich jednostek samorządu terytorialnego z podziałem na poszczególne ich typy prezentuje rys. 2.

Największą część dotacji (ponad 64%) stanowiły przeznaczone na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej. Dotacje przeznaczone na finansowanie zadań własnych stanowiły średnio 24% (udział od 16,9% w dotacjach dla województwa, do 31,5% w dotacjach dla powiatów). Dotacje z funduszy celowych stanowiły średnio 5,4% dotacji, w tym 2,5% w dotacjach dla powiatów i ponad 8% w dotacjach dla gmin.

Rys. 2. Struktura dochodów dolnośląskich JST z podziałem na poszczególne ich typy w 2008 roku

Kolejny rok z rzędu utrzymał się prawie 6-procentowy udział dotacji na finansowanie przedsięwzięć realizowanych wspólnie z innymi jednostkami na podstawie umów i porozumień, przy czym udział takich dotacji w łącznej kwocie otrzymanych przez powiaty wzrósł do 13,3% dotacji (do kwoty 49,4 mln zł). Jeżeli do tych dochodów powiatów dodane zostaną wpływy z tytułu pomocy finansowej udzielanej przez inne jednostki samorządu terytorialnego (16,8 mln zł), to okaże się, że znaczącą przesłanką wzrostu dochodów powiatów w 2008 r. było wsparcie z dochodów należnych innym jednostkom samorządu terytorialnego (wzrost w efekcie redystrybucji dochodów samorządowych w regionie).

4. Poziom dochodów na 1 mieszkańca

Dochody gromadzone w budżetach dolnośląskich JST w 2008 r. kształtowały się na bardzo zróżnicowanym poziomie. Granice zróżnicowania wyznaczone zostały w przeważającej części przez budżety tych samych co w poprzednim roku jednostek i kształtowały się:

- w 166 gminach od 4 mln zł (Platerówka) do 300,8 mln zł (Wałbrzych),
- w 26 powiatach od 30,4 mln zł (kamiennogórski) do 129,8 mln zł (kłodzki),
- w 3 miastach na prawach powiatu od 291,3 mln zł (Jelenia Góra) do 2,6 mld zł (Wrocław).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu dochody wyniosły 3.895 zł i zwiększyły się w porównaniu do 2007 r. o 180 zł (4,8%), z tego dochody bieżące wyniosły 3.497 zł, a dochody majątkowe 398 zł. Poziom dochodów na 1 mieszkańca określiły: dochody własne w wysokości 2.402 zł (61,7%), subwencja ogólna w wysokości 902 zł (23,1%) i dotacje celowe w wysokości 591 zł (15,2%). Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca wzrosły o 27 zł (1,1%), a ich udział w dochodach ogółem uległ obniżeniu o 2,2 punktu proc.

Najwyższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca uzyskały miasta na prawach powiatu (3.952 zł), niemniej te samorządy odnotowały w stosunku do roku poprzedniego obniżenie dochodów o 42 zł (spadek o 1,1%). Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 2.573 zł i były wyższe od uzyskanych w 2007 r. o 134 zł, tj. o 5,5% (w tym: gmin miejsko-wiejskich wyższe o 191 zł, a gmin miejskich i gmin wiejskich wyższe o 102 zł). Dochody powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 774 zł i wzrosły o 87 zł (12,7%). Dochody województwa samorządowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 375 zł i były o 35 zł (o 10,3%) wyższe od uzyskanych w roku poprzednim (por. tab. 2).

Zróżnicowanie poziomu dochodów przypadających na 1 mieszkańca w jednostkach poszczególnych szczebli zawierało się w 2008 r. w następujących przedziałach:

- gminy: od 1.823 zł do 7.038 zł, z tego:
 - gminy miejskie: od 1.823 zł (Pieszycy) do 5.073 zł (Karpacz),
 - gminy miejsko-wiejskie: od 2.001 zł (Jaworzyna Śląska) do 7.038 zł (Polkowice),
 - gminy wiejskie: od 2.037 zł (Łagiewniki) do 5.678 zł (Kobierzyce);
- powiaty: od 623 zł (bolesławiecki i średzki) do 1.355 zł (milicki);
- miasta na prawach powiatu: od 3.209 zł (Legnica) do 4.147 zł (Wrocław).

Ustalone granice przedziałów dochodów na 1 mieszkańca wskazują utrzymywanie się w regionie dużego zróżnicowania poziomu dochodów gromadzonych w budżetach gmin, zwłaszcza gmin miejsko-wiejskich. W porównaniu do poprzedniego roku dolna granica poziomu dochodów gmin podniosła się o 219 zł, a jednocześnie górna o 330 zł, co znalazło wyraz w zwiększeniu różnicy pomiędzy najwyższymi i najniższymi dochodami przypadającymi na 1 mieszkańca gminy z 5.104 zł w 2007 r. do 5.215 zł w 2008 r. Zróżnicowanie poziomu dochodów najostrzej występuje w gminach miejsko-wiejskich i kolejny rok uległo pogłębieniu. Zauważyć należy, że ustalonego dla gmin w regionie poziomu dochodów na 1 mieszkańca (2.573 zł) nie uzyskało 115 gmin, z tego 48 (61%) gmin wiejskich, 25 (75%) gmin miejskich i 42 (76%) gmin miejsko-wiejskich (por. zestawienie 2 na końcu opracowania).

Dane, ustalone dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w kraju w 2008 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wskazują, że dochody gmin wyniosły 2.453 zł (wzrosły o 206 zł), dochody miast na prawach powiatu wyniosły 3.562 zł (wzrosły o 202 zł), dochody powiatów wyniosły 714 zł (wzrosły o 77 zł), a województw samorządowych wyniosły 332 zł (wzrosły o 34 zł).

Analiza porównawcza pozwala zauważyć, że dolnośląskie JST w 2008 r. (podobnie jak w latach poprzednich) uzyskały w przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody wyższe od średnich dla kraju. Niemniej odnotowany w regionie brak wzrostu dochodów miast na prawach powiatu i wolniejszy niż w kraju wzrost dochodów gmin sygnalizuje wystąpienie niekorzystnych zmian w dochodach tych samorządów. Natomiast dynamika zmian poziomu dochodów powiatów i województwa samorządowego w regionie była nadal korzystniejsza od odnotowanej w skali kraju.

5. Finansowanie z udziałem środków UE

Wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST w 2008 r. wskazuje niższy niż w roku poprzednim poziom realizacji projektów z udziałem środków Unii Europejskiej, pomimo zbiegu w tym roku budżetowym realizacji programów z udziałem środków przyznanych Polsce w ramach dwóch perspektyw finansowych:

- na lata 2004–2006 — służące realizacji Narodowego Planu Rozwoju (NPR),
- na lata 2007–2013 — będące instrumentem wdrażania Narodowej Strategii Spójności (NSS) oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Korzystanie z finansowania Wspólnoty wiąże się z realizacją konkretnego celu. Osiągnięciu celów NPR (wzrostu gospodarczego, zwiększenia poziomu zatrudnienia i wykształcenia), w sektorze samorządowym służyły środki wspólnotowe przyznane głównie w ramach ZPORR (przedłużenie okresu kwalifikowalności wydatków do 30 czerwca 2009 r.). Natomiast, osiągnięciu celów polityki regionalnej Wspólnoty w latach 2007–2013 (konwergencja, konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, współpraca terytorialna), w sektorze samorządowym mają umożliwić środki funduszy strukturalnych (EFRR i EFS), przyznawane na realizację projektów w ramach RPO WD i PO KL (Priorityty VI, VII, IX). Natomiast realizacji celów wspólnej polityki rolnej mają służyć środki EFRROW, przyznawane na działania PROW. Wśród działań PROW,

adresowanych wprost do samorządów są: działanie 19 (Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej) i działanie 20 (Odnowa i rozwój wsi).

W ramach NSS na lata 2007–2013 dla województwa dolnośląskiego przyznano 1.625,7 mln euro (alokacja na RPO WD — 1.213 mln euro, alokacja na PO KL — 412 mln euro). Natomiast dostępną alokację środków na realizację działań PROW określono na poziomie 273,9 mln euro.

Wykonanie przez jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego budżetów za rok 2008 potwierdza, iż w tym roku budżetowym miała miejsce jednoczesna realizacja programów NPR (głównie w ramach ZPORR) oraz programów NSS (w zasadzie tylko w ramach PO KL).

Sprawozdanie budżetowe samorządu województwa (działającego jako instytucja zarządzająca RPO WD i jako instytucja pośrednicząca PO KL) informuje, że łączna kwota otrzymanej w 2008 r. dotacji rozwojowej wyniosła 56,3 mln zł (14,3% kwoty planowanej), a kwota dotacji rozwojowej udzielonej przez samorząd województwa gminom i powiatom (jako beneficjentom) wyniosła 23,7 mln zł (sprawozdanie Rb-27S).

Przywołanie tych wielkości na wstępie pozwoli zauważyć skalę udziału projektów programów NSS w poziomie zrealizowanych w 2008 r. przez dolnośląskie samorządy dochodów i wydatków w związku z realizacją projektów z udziałem środków UE. Jednocześnie także zauważyć, że wobec przyjętych rozwiązań systemowych (przekazywanie dotacji rozwojowej poprzez budżet samorządu województwa) występuje efekt podwójnego liczenia kwot dotacji rozwojowej w dochodach i wydatkach JST. Dociekliwi, w celu urealnienia kwot dotacji rozwojowej i kwot wydatków finansowanych z tej dotacji, winni z ustalonych sum dochodów i wydatków jednostek odpowiednich szczerbi wyłączyć kwoty przepływów środków pomiędzy samorządem regionalnym i lokalnym.

Dochody i wydatki przeznaczone na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków UE podlegają wyróżnieniu w budżetach poprzez dodanie odpowiedniej czwartej cyfry (symbolu) do właściwego paragrafu dochodów i wydatków, w tym:

- symbolu „8” dla oznaczenia dochodów, których źródłem są środki UE (niezależnie od faktu ich przekazania za pośrednictwem budżetu samorządu województwa), a w ściśle określonych przypadkach także symbolu „1” (w budżetach JST dla obecnej perspektywy finansowej np. przedsięwzięcia związane z realizacją celów Europejskiej Współpracy Terytorialnej),
- symbolu „9” dla oznaczenia współfinansowania krajowego projektów realizowanych z udziałem środków UE i symbolu „2” w przypadku współfinansowania ściśle określonych przedsięwzięć.

Obowiązujący sposób klasyfikowania dochodów i wydatków pozwala przy tym jedynie po stronie dochodów rozdzielić środki otrzymane na realizację programów NSS (paragrafy dochodów: 200 i 620), od otrzymanych na realizację NPR (paragrafy 270 i 629 oraz cała paleta dotacji tytułem współfinansowania krajowego). Po stronie wydatków samorządowych nie jest możliwe odpowiednie ich rozdzielenie. Jedynie w budżecie województwa samorządowego można wyróżnić tę część wydatków, która została przeznaczona na realizację celów NSS w formie dotacji rozwojowej (paragrafy wydatków: 200 i 620).

Jak wynika z przedłożonych przez dolnośląskie JST sprawozdań budżetowych za rok 2008, projekty w ramach programów operacyjnych (NPR i NSS) finansowane z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej realizowało 168 (85,7%) jednostek (w 2007 r. 169 jednostek). Łączna kwota dochodów tytułem środków z budżetu Unii Europejskiej oraz środków współfinansowania krajowego wyniosła 412,9 mln zł (w 2007 r. wyniosła 666,1 mln zł). Łączna kwota wydatków na realizację projektów i programów wyniosła 533,2 mln zł (w 2007 r. wyniosła 886,8 mln zł).

Wielkość dochodów i wydatków dolnośląskich samorządów w związku z realizacją programów i projektów w 2008 r. przedstawia tab. 5.

Tab. 5. Realizacja projektów z udziałem środków UE

Wyszczególnienie	Dochody				Wydatki			
	środki UE*		środki krajowe** (współfinansowanie)		środki UE*		środki krajowe** (współfinansowanie i środki JST)	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
	[tys. zł]							
JST ogółem	589 827	381 857	76 310	31 104	520 666	300 381	366 141	232 802
Gminy, w tym:	209 764	81 852	27 907	9 974	152 375	62 422	106 163	68 557
– miejskie	93 734	33 659	15 460	2 992	71 176	24 968	47 034	27 072
– miejsko-wiejskie	57 288	31 016	5 597	2 768	46 062	18 394	40 223	28 838
– wiejskie	58 742	17 176	6 851	4 214	35 137	19 060	18 906	12 647
Powiaty	57 042	19 006	5 764	2 110	44 791	16 745	20 458	6 219
Miasta na prawach powiatu	196 423	107 201	6 197	1 913	175 949	78 910	151 789	81 002
Województwo samorządowe	126 597	173 798	36 442	17 107	147 551	142 304	87 732	77 024

* Paragrafy z końcówkami: 1, 8.

** Paragrafy z końcówkami: 2, 9.

Zestawienie dochodów i wydatków na realizację projektów, w podziale na środki UE i środki krajowe, wskazuje obniżenie się w 2008 r. zarówno poziomu dofinansowania ze środków UE (mniej o 207,9 mln zł) i ze środków krajowych (mniej o 45,2 mln zł), jak i poziomu wydatków, z tego finansowanych ze środków UE (mniej o 220,3 mln zł) i finansowanych ze środków krajowych (mniej o 133,3 mln zł). Bilans tych zmian oznacza łącznie — mniej o 253,1 mln zł w dochodach i — mniej o 353,6 mln zł w wydatkach dolnośląskich JST w 2008 roku. Jeżeli dokona się wyłączenia z dochodów, odpowiednio gmin (11 mln zł), powiatów (9,1 mln zł), miast na prawach powiatu (2,7 mln zł) kwot dotacji rozwojowej przekazanej do budżetów samorządów lokalnych poprzez budżet samorządu województwa (łącznie 22,9 mln zł), to bilans zmian w 2008 r., w porównaniu do wykonania w 2007 r., uznać należy za bardzo niekorzystny.

W łącznej kwocie środków (413 mln zł) otrzymanych przez dolnośląskie samorzady w 2008 r. na realizację projektów programów NPR i NSS:

- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej wyniosły łącznie 381,8 mln zł i stanowiły 92,5% (w 2007 r. wyniosły 589,9 mln zł i stanowiły 89%) otrzymanego dofinansowania, z czego ponad 80% stanowiły przeznaczone na finansowanie projektów realizowanych w ramach programów NPR (głównie ZPORR), niespełna 20% stanowiły przeznaczone na realizację projektów w ramach programów NSS (głównie PO KL), których łączna kwota (obliczona sumą dochodów wykazanych w paragrafie 200 i 620 z końcówką „8”) wyniosła 74,2 mln zł (52,5 mln zł w budżecie województwa i 21,7 mln zł w budżetach samorządu lokalnego);
- współfinansowanie krajowe wyniosło 31,1 mln zł i stanowiło 7,5% (w 2007 r. wyniosło 76,3 mln zł i stanowiło 11%) otrzymanego dofinansowania, w tym dofinansowanie projektów programów NSS (obliczone sumą dochodów wykazanych w paragrafie 200 i 620 z końcówką „9”) wyniosło 5 mln zł (3,7 mln zł w budżecie województwa i 1,3 mln zł w budżetach samorządu lokalnego).

Wyniki zestawień wskazują, że środki otrzymane przez dolnośląskie JST na realizację programów i projektów w 2008 r. były znacząco niższe (o 253,1 mln zł, tj. o prawie 39%), od otrzymanych w roku poprzednim. Poziom finansowania projektów w ramach programów NSS (perspektywa finansowa 2007–2013), zarówno ze środków UE, jak i współfinansowania krajowego informuje o wydłużeniu się etapu uruchamiania programu RPO WD. Sposób zaklasyfikowania dochodów — tak w budżecie samorządu regionalnego, jak i w budżetach samorządu lokalnego — wskazuje głównie realizację działań właściwych dla PO KL.

Największe środki (190,9 mln zł) zostały skierowane do budżetu województwa samorządowego, będącego zarówno beneficjentem pomocy, jak i instytucją zarządzającą i pośredniczącą w realizacji programów (w tym 56,3 mln zł dotacji rozwojowej, z której 22,9 mln zł przekazano do budżetów lokalnych). Jako beneficjenci pomocy: miasta na prawach powiatu otrzymały łącznie 109,1 mln zł (w tym 2,7 mln zł dotacji rozwojowej), gminy łącznie — 91,8 mln zł (w tym 11,1 mln zł dotacji rozwojowej), a powiaty łącznie — zaledwie 21,1 mln zł (w tym ponad 9 mln zł dotacji rozwojowej).

Najwięcej środków tytułem dofinansowania realizacji projektów pozyskały w 2008 r.: Wrocław (90,2 mln zł), Jelenia Góra (18 mln zł), Wałbrzych (7,3 mln zł), Bolesławiec m. (5,6 mln zł), kolejno: Krośnice, Nowogrodzic, Chocianów, Nowa Ruda w., a spośród powiatów powiat świdnicki i powiat jeleniogórski.

Udział środków na realizację projektów obniżył się w 2008 r. do niespełna 3,7% dochodów dolnośląskich JST (w 2007 r. stanowił 5,5% dochodów), przy czym stanowił:

- w budżecie województwa — 17,7% dochodów (dla porównania w 2007 r. — 12,9%),
- w budżetach miast na prawach powiatu — 3,4% dochodów (w 2007 r. — 6%),
- w budżetach powiatów — 1,3% dochodów (w 2007 r. — 4%),
- w budżetach gmin — 1,7% dochodów (w 2007 r. — 4,2%).

Wyniki ustaleń na poziomie budżetów poszczególnych jednostek w zakresie udziału środków na dofinansowanie realizacji projektów w ich dochodach można zamknąć w następujących granicach:

- miasta na prawach powiatu — od 0,3% (Legnica) do 6,2% (Jelenia Góra),
- powiaty — od 0,2% (lubiński) do 5,4% (strzeliński),
- gminy miejskie — od 0% (8 gmin) do 15,2% (Wojcieszów),
- gminy miejsko-wiejskie — od 0% (9 gmin) do 11,2% (Chocianów),
- gminy wiejskie — od 0% (17 gmin) do 18,2% (Krośnice).

Porównanie wyników właściwych dla roku budżetowego 2008 z prezentowanymi w analogicznym opracowaniu dla roku poprzedniego wskazuje znaczące obniżenie poziomu wskaźnika udziału środków na dofinansowanie realizacji projektów w dochodach dolnośląskich JST. Potwierdzeniem tego są także zmiany w budżetach liderów: Jeleniej Góry spośród miast na prawach powiatu (obniżenie z 17,2% do 6,2%) i Krośnic spośród wszystkich gmin w regionie (obniżenie z 42,3% do 18,2%). Wyniki ustaleń jednostkowych ujawniają również, że w budżetach 34 gmin nie wystąpiły dochody z tytułu dofinansowania realizacji. To wskazuje, że ponad 20% gmin w regionie nie potrafiło sprostać wymogom realizacji projektów z udziałem środków UE, w tym realizacji projektów systemowych Priorytetu VII PO KL, adresowanych do wszystkich gminnych ośrodków pomocy społecznej.

Wydatki dolnośląskich JST w 2008 r. związane z finansowaniem projektów programów NPR (głównie ZPORR) i NSS (głównie PO KL) wyniosły łącznie 533,18 mln zł, co oznacza o 353,6 mln zł niższe od wykonanych w roku poprzednim (w 2007 r. wyniosły 886,8 mln zł), z czego:

- wydatki w łącznej wysokości 300,4 mln zł, odpowiadające 56,3% wartości zrealizowanych projektów (w 2007 r. 520,7 mln zł, tj. 59%) uzyskały dofinansowanie ze środków UE, w tym wydatki na projekty inwestycyjne JST w łącznej wysokości 138,4 mln zł (wydatki w paragrafie 605 oznaczone końcówką „8”),
- wydatki tytułem współfinansowania krajowego (środki własne JST, dotacje z budżetów krajowych) wyniosły łącznie 232,8 mln zł, co odpowiadało 43,7% wartości zrealizowanych wydatków na projekty (w 2007 r. wyniosły 366,1 mln zł, tj. 41%), w tym wydatki tytułem współfinansowania projektów inwestycyjnych w łącznej wysokości 155,9 mln zł (wydatki w paragrafie 605 oznaczone końcówką „9”).

W łącznej kwocie wydatków na finansowanie projektów realizowanych z udziałem środków UE (533,2 mln zł) wydatki o charakterze majątkowym (wydatki inwestycyjne, zakupy inwestycyjne, dotacje celowe) wyniosły 389,8 mln zł i stanowiły 73,1% wartości projektów zrealizowanych w 2008 r. (w 2007 r. wyniosły 762,9 mln zł, tj. 86%), a wydatki na projekty miękkie (promocja integracji społecznej, promocja zatrudnienia, pomoc techniczna) wyniosły 143,5 mln zł, absorbując 26,9% środków (w 2007 r. wyniosły 123,9 mln zł i absorbowwały 14% środków).

W 2008 r. udział wydatków na projekty realizowane przy udziale środków UE stanowił 4,5% łącznych wydatków dolnośląskich JST (w 2007 r. stanowił 8,5% ich wydatków), przy czym w budżetach jednostek poszczególnych szczebli wyniósł:

- województwa samorządowego — 21,8% wydatków (dla porównania w 2007 r. — 26,8%),
- miast na prawach powiatu — 4,2% wydatków (w 2007 r. — 10%); kształtował się od 0,2% (Legnica) do 12,8% (Jelenia Góra),
- gmin miejskich — 2,5% wydatków (w 2007 r. — 6,5%); kształtował się od 0% (5 gmin) do 28,8% (Jedlina Zdrój),
- gmin wiejskich — 2,4% wydatków (w 2007 r. — 4,1%); kształtował się od 0% (18 gmin) do 29% (Malczyce),
- gmin miejsko-wiejskich — 2,4% wydatków (w 2007 r. — 5,0%); kształtował się od 0% (5 gmin) do 15,5% (Świerzawa),
- powiatów — 1,4% wydatków (w 2007 r. — 4,6%); kształtował się od 0,01% (strzebiński) do 12,8% (jeleniogórski).

Najwyższe wydatki na realizację programów NPR i NSS z udziałem środków UE wykazuje budżet województwa samorządowego (219,3 mln zł), w tym wydatki z tytułu przekazania dotacji rozwojowej beneficjentom programów NSS (37,6 mln zł, z tego 23,7 mln zł przekazanych samorządom lokalnym) i wydatki z tytułu przekazania dotacji na realizację programów NPR (30 mln zł, z tego 3,7 mln zł przekazanych samorządom lokalnym).

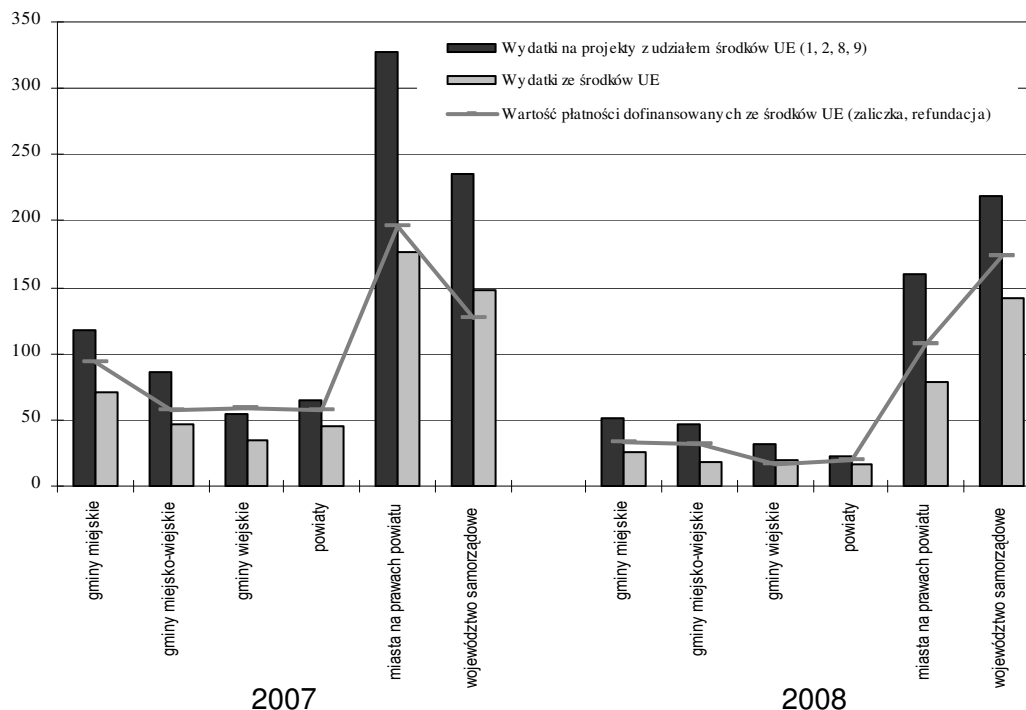
Spośród samorządów lokalnych najwyższe wydatki na realizację projektów z udziałem środków UE w 2008 r. wykazują budżety: Wrocławia (120 mln zł), Jeleniej Góry (38 mln zł), Bogatyni (19,2 mln zł), Bolesławca m. (10 mln zł), kolejno budżety: Krośnic, Wałbrzycha, Kamiennej Góry m., Malczyc, Nowej Rudy w., Jedliny Zdrój, Karpacza, a spośród powiatów: świdnickiego i jeleniogórskiego.

Jednocześnie budżety 28 gmin, w tym 18 wiejskich, nie wykazują wykonania w 2008 r. wydatków na realizację projektów z udziałem środków UE, co wobec przyjętej formuły projektów systemowych dla realizacji działań na rzecz zwiększenia integracji społecznej odzwierciedla brak zainteresowania w realizacji celów polityki społecznej, wspieranych ze środków EFS.

Wydatki na projekty realizowane z udziałem środków Unii Europejskiej oraz poziomem dofinansowania z budżetu Unii w latach 2007 i 2008 (w mln zł) przedstawia rys. 3.

Prezentacja graficzna wielkości realizacji w latach 2007 i 2008 pozwala zauważyć skalę obniżenia się poziomu wydatków jednostek poszczególnych szczebli realizowanych w 2008 r. w ramach programów NPR i NSS w stosunku do wykonanych w roku poprzednim. Co więcej, wydatki w 2008 r. nie osiągnęły nawet poziomu z 2006 r., w którym realizowane były projekty programów NPR i programów przedakcesyjnych. Wydatki na realizację programów w 2008 r. w porównaniu do roku poprzedniego były łącznie niższe o 353,6 mln zł (stanowiły zaledwie 60,1% poziomu z 2007 r.), z tego w przypadku budżetów:

- gmin miejskich — niższe o ponad 66 mln zł (stanowiły 44% poziomu z 2007 r.),
- gmin miejsko-wiejskich — niższe o ponad 39 mln zł (stanowiły niespełna 55% poziomu z 2007 r.),
- gmin wiejskich — niższe o ponad 22 mln zł (stanowiły niespełna 59% poziomu z 2007 r.),
- powiatów — niższe o ponad 42 mln zł (stanowiły zaledwie 35,3% poziomu z 2007 r.),
- miast na prawach powiatu — niższe o prawie 168 mln zł (stanowiły 48,8% poziomu z 2007 r.),
- województwa samorządowego — niższe o prawie 16 mln zł (stanowiły 93,2% poziomu z 2007 r.).

Rys. 3. Wydatki na projekty realizowane z udziałem środków Unii Europejskiej oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2007 i 2008 (w mln zł)

Obniżenie poziomu wydatków na projekty realizowane z udziałem środków Unii Europejskiej w 2008 r. dotyczyło budżetów jednostek wszystkich szczebli. Najostrej wystąpiło w budżetach powiatów (spadek o prawie 65%) i w budżetach gmin miejskich (spadek o 56%) oraz w budżetach miast na prawach powiatu (spadek o ponad 51%). Jedynie w budżecie samorządu województwa (w budżecie instytucji zarządzającej RPO WD i pośredniczącej w PO KL) poziom wydatków na realizację projektów dofinansowanych ze środków UE był porównywalny z poziomem roku poprzedniego (obniżył się o niespełna 7%).

Korzystnie dla roku budżetowego 2008 wypada jedynie bilans porównań poziomu wydatków objętych finansowaniem ze środków UE (łącznie 300,4 mln zł) z poziomem płatności ze środków UE dokonanych w formie refundacji i zaliczek (łącznie 381,9 mln zł). Bilans tych ustaleń odzwierciedla tak efekt pomyślnego rozliczenia przez JST uprzednio poniesionych wydatków (głównie na realizację projektów ZPORR), jak i efekt zwiększenia roli zaliczkowania przy realizacji projektów PO KL. Korzystny bilans w tym zakresie dotyczy jednostek wszystkich szczebli i typów gmin (z wyjątkiem gmin wiejskich, które wykazały wyróżnione symbolem „8” i „1” wydatki w wysokości 19 mln zł, a dochody w wysokości 17 mln zł). Analiza na poziomie poszczególnych jednostek wskazuje duże odstępstwa od wyników ustaleń zbiorczych, niemniej w większości przypadków wiąże się z realizacją projektów inwestycyjnych.

Wszystkie poczynione dla dolnośląskich JST ustalenia w zakresie realizacji w 2008 r. projektów z udziałem środków UE wskazują, że znaczące obniżenie w ich budżetach zarówno wielkości otrzymanych środków, jak i wykonanych wydatków stanowi odbicie efektu opóźnienia momentu startu realizacji przedsięwzięć programu RPO WD.

Jak informuje sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Dolnośląskiego za rok 2008, wykonanie dochodów z tytułu dotacji rozwojowej na realizację RPO WD wyniosło 7,9 mln zł (3,1% planu po zmianach). Porównanie poziomu wykonania dotacji rozwojowej w 2008 r. z określonymi w Kontrakcie wojewódzkim dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007–2013, wskazuje realizację RPO WD na poziomie niespełna 0,2% środków EFRR, przyznanych dla regionu Dolny Śląsk na realizację celu konwergencji, tj. wyrównywania różnic między regionami Wspólnoty.

6. Wielkość i dynamika wydatków

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego w 2008 r. wyniosły 11.917,4 mln zł i były wyższe o 1.499,5 mln zł (o 14,4%) od wykonanych w 2007 roku. Tylko 30 (15,3%) spośród 196 JST nie uzyskało poziomu wydatków z roku poprzedniego.

Wydatki majątkowe wyniosły 2.918,9 mln zł i były łącznie o 553,8 mln zł (o 23,4%) wyższe niż w roku poprzednim. Tempo wzrostu wydatków majątkowych było wyższe (o 9 punktów proc.) niż wydatków ogółem i wyższe (o 4,7 punktu proc.) niż tempo wzrostu dochodów.

Poziom wydatków, w tym wydatków majątkowych, dolnośląskich JST w latach 2007 i 2008 przedstawia tab. 6.

Tab. 6. Dynamika wydatków

Wyszczególnienie	Wydatki w 2007 r.		Wydatki w 2008 r.				Dynamika (2007 = 100%)	
	ogółem	w tym majątkowe	ogółem	w tym majątkowe	w tym		wydatków ogółem	wydatków majątkowych
					w ramach programów UE ¹	w tym refundowane ze środków UE ²		
[tys. zł]							[%]	
JST ogółem	10 417 906	2 365 125	11 917 438	2 918 893	389 829	181 386	114,4	123,4
Gminy, w tym:	4 842 427	991 737	5 445 439	1 203 242	113 448	48 005	112,5	121,3
– miejskie	1 807 082	319 633	2 019 466	394 847	44 328	18 694	111,8	123,5
– miejsko-wiejskie	1 717 833	342 895	1 958 112	429 546	42 021	13 993	114,0	125,3
– wiejskie	1 317 511	329 210	1 467 861	378 849	27 100	15 318	111,4	115,1
Powiaty	1 422 745	161 959	1 619 367	198 486	6 914	3 463	113,8	122,6
Miasta na prawach powiatu	3 275 220	942 309	3 846 447	1 200 449	154 340	74 469	117,4	127,4
Województwo samorządowe	877 515	269 119	1 006 184	316 716	115 128	55 450	114,7	117,7

¹ Paragrafy właściwe dla wydatków majątkowych z końcówką 1, 2 i 8, 9.

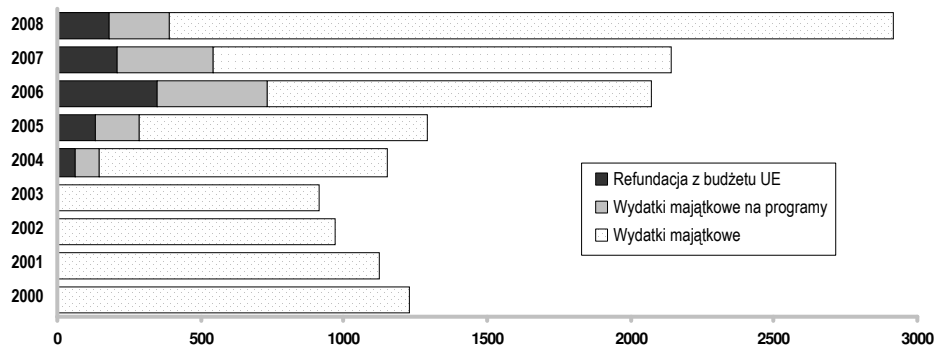
² Paragrafy właściwe dla wydatków majątkowych z końcówką 1 i 8.

W 2008 r. dynamika wydatków ogółem we wszystkich typach jednostek określona została powyżej 11%, a wydatków majątkowych powyżej 15%. Najwyższą dynamiką wydatków ogółem wykazały się miasta na prawach powiatu — 17,4% (w tym wydatków majątkowych o 27,4%) — oraz województwo samorządowe, którego wydatki wzrosły o 14,7% (w tym majątkowe o 17,7%). Najniższą dynamikę wzrostu wydatków ogółem odnotowano w gminach wiejskich i miejskich, odpowiednio 11,4% i 11,8%, przy wzroście wydatków majątkowych odpowiednio o 15,1% i o 23,5%.

Szczegółowa analiza poziomu wydatków majątkowych poszczególnych jednostek pozwoliła ustalić, że w 2008 r. w porównaniu do roku poprzedniego:

- Wzrost wydatków majątkowych wystąpił w budżetach 131 jednostek (łącznie na kwotę 785,4 mln zł), z tego w budżetach 112 gmin, 16 powiatów, 2 miast na prawach powiatu i województwa samorządowego. Najwyższy wzrost dotyczył budżetu Wrocławia (o 290,3 mln zł), województwa samorządowego (o 47,6 mln zł), Głogowa m. (o 35,3 mln zł), Lubina m. (o 23,16 mln zł) i Bogatyni (o 15,0 mln zł).
- Obniżenie poziomu wydatków majątkowych wystąpiło w budżetach 65 jednostek (łącznie na kwotę 231,6 mln zł), z tego 10 powiatów, 54 gmin i 1 miasta na prawach powiatu. Największy spadek poziomu wydatków majątkowych wystąpił w budżecie Jeleniej Góry (zmniejszenie o 43,1 mln zł) oraz w budżetach gmin: Bolesławiec m. (zmniejszenie o 19,3 mln zł) i Lubina g. (zmniejszenie o 13,6 mln zł).

Poziom wydatków majątkowych dolnośląskich JST w latach 2000–2008, w tym realizowanych w ramach programów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej wraz z poziomem otrzymanych refundacji przedstawia rys. 4.

Rys. 4. Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w latach 2000–2008 (w mln zł)

Prezentacja graficzna pozwala zauważyć wysoką dynamikę wzrostu wydatków majątkowych dolnośląskich JST w stosunku do poziomu z 2003 roku. Porównując zmiany w kolejnych latach można zaobserwować najwyższy wzrost: w latach 2006 i 2007 (ponad dwukrotny) i w roku 2008 (ponad trzykrotny) w stosunku do poziomu z 2003 roku. O ile wzrost wydatków majątkowych w 2006 r. należy łączyć z zasileniem ze środków UE, o tyle wzrost w 2008 r. odbywał się z zasileniem ze środków zwrotnych (środków z kredytów, pożyczek i obligacji). Wydatki majątkowe realizowane w ramach programów dofinansowanych z budżetu UE wyniosły w 2008 r. 389,8 mln zł, podczas gdy w 2007 r. wyniosły 762,9 mln zł, co oznacza ich obniżenie o 49%. Udział wydatków majątkowych realizowanych w ramach programów UE stanowił w 2008 r. 13,4%, podczas gdy w roku poprzednim udział ten stanowił 32,3% wydatków majątkowych. Wydatki majątkowe objęte refundacją środków UE wyniosły 181,4 mln zł, co stanowiło 45,6% wydatków majątkowych realizowanych w ramach programów operacyjnych. Realizacja wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2008 r. wskazuje na niski stopień wykorzystania środków funduszy pomocowych UE, w tym środków przyznanych Polsce w ramach perspektywy finansowej 2007–2013.

7. Struktura wydatków

Strukturę wydatków dolnośląskich JST w 2008 r. określiły wydatki bieżące w wysokości 8.998,5 mln zł (75,5% wydatków ogółem) i wydatki majątkowe w wysokości 2.918,9 mln zł (24,5%). Najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem odnotowano w budżecie województwa samorządowego (31,5%), najniższy w budżetach powiatów (12,3%).

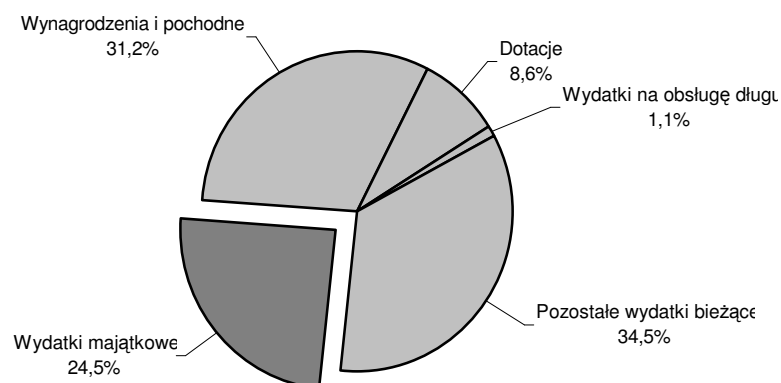
Wśród wydatków bieżących wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 41,4%, wydatki w formie dotacji — 11,4%, wydatki na obsługę długu — 1,5%, a pozostałe wydatki — 45,7% wydatków bieżących.

Struktura wydatków bieżących w budżetach jednostek poszczególnych kategorii była zróżnicowana:

- najwyższy udział wynagrodzeń i pochodnych odnotowano w powiatach (60,3%), a najniższy w województwie samorządowym (18,4%);
- udział dotacji zawierał się w przedziale od 6,4% w powiatach do 40,1% w województwie samorządowym. Wydatki województwa samorządowego wykonane w formie dotacji na zadania bieżące obejmowały: dotacje na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (27,2%), dotacje na krajowe pasażerskie przewozy kolejowe (18,1%), dotacje na pasażerskie przewozy autobusowe (14,2%), dotacje rozwojowe (13,5%), dotacje na drogi publiczne wojewódzkie przekazane powiatom i gminom (6,6%);
- udział wydatków na obsługę długu kształtował się od 0,7% w województwie samorządowym do 2,4% w powiatach;
- udział pozostałych wydatków bieżących zawierał się w przedziale od 30,9% w powiatach do 49,9% w gminach.

W wydatkach majątkowych 87,8% stanowiły inwestycje i zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych, 10,2% dotacje celowe na dofinansowanie inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek organizacyjnych, a 2% dotacje i środki na inwestycje i zakupy inwestycyjne, przekazane innym JST.

Największy udział inwestycji i zakupów inwestycyjnych w wydatkach majątkowych odnotowano w gminach wiejskich (93,8%), a najmniejszy w województwie samorządowym (66,0%). Województwo samorządowe prawie 10% wydatków majątkowych przeznaczyło na dotacje i środki przekazane na inwestycje i zakupy inwestycyjne innym JST, a 11,7% na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych: zakładów budżetowych, innych jednostek sektora finansów publicznych (szpitale, teatry, filharmonie) oraz jednostek niezaliczonych do sektora finansów publicznych (w ramach rozwoju przedsiębiorczości i ochrony zabytków).

Rys. 5. Struktura wydatków ogółem w budżetach dolnośląskich JST w 2008 r. (z podziałem na wydatki majątkowe i bieżące)

Z kolei wyniki analizy struktury łącznych wydatków dolnośląskich JST według działów klasyfikacji budżetowej pozwalają określić, że pomimo znacznego wzrostu wydatków ogółem (14,4%), kierunek wydatkowania środków w 2008 r. pozostał niezmienny. Tak jak w latach poprzednich największe środki przeznaczono na finansowanie zadań oświaty i wychowania — 3.179 mln zł (26,7%), kolejno: transportu i łączności — 1.827,6 mln zł (15,3%), pomocy społecznej — 1.462,9 mln zł (12,3%) oraz administracji publicznej — 1.158,1 mln zł (9,7%), w nieco mniejszym zakresie na finansowanie zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — 788,9 mln zł (6,6%), gospodarki mieszkaniowej — 754,2 mln zł (6,6%) oraz zadań kultury i ochrony dziedzictwa narodowego — 541,6 mln zł (4,5%).

Udział wydatków na finansowanie zadań jednostek poszczególnych szczebli w 2008 r., według wybranych działów klasyfikacji budżetowej, przedstawia tab. 7.

Tab. 7. Struktura wydatków

Wyszczególnienie	Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań [%]						
	oświaty i wychowania	transportu i łączności	pomocy społecznej	administracji publicznej	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska	gospodarki mieszkaniowej	kultury i ochrony dziedzictwa narodowego
	(dział 801)	(dział 600)	(dział 852)	(dział 750)	(dział 900)	(dział 700)	(dział 921)
JST ogółem	26,7	15,3	12,3	9,7	6,6	6,3	4,5
Gminy, w tym:	30,5	9,5	15,0	11,0	8,8	6,8	4,4
– miejskie	29,0	11,2	15,6	10,0	7,2	10,0	4,2
– miejsko-wiejskie	31,3	6,9	14,9	11,0	9,8	5,9	4,5
– wiejskie	31,4	10,4	14,2	12,2	9,8	3,6	4,8
Powiaty	31,3	12,0	16,0	11,1	0,1	0,6	0,4
Miasta na prawach powiatu	24,9	19,4	9,3	7,4	8,0	9,6	5,3
Województwo samorządowe	5,5	37,0	2,9	9,6	0,0	0,5	8,8

Ustalony udział procentowy wydatków pozwala zauważyć, że w budżetach jednostek wszystkich szczebli dominowały wydatki na realizację zadań oświaty i wychowania, które stanowiły 31,3% wydatków powiatów, 30,5% wydatków gmin (w tym wiejskich 31,4%) i 24,9% wydatków miast na prawach powiatu. Jedynie w budżecie województwa samorządowego udział tych wydatków, podobnie jak w latach poprzednich, wyniósł 5,5% wydatków ogółem. Wśród samorządów gminnych najwyższy udział wydatków na oświatę i wychowanie odnotowano w budżecie gminy miejsko-wiejskiej Międzybórz (48,4% wydatków ogółem), najniższy w budżecie gminy miejskiej Szczawno-Zdrój (14,9%). Na poziomie zbliżonym do lat poprzednich kształtował się udział wydatków na oświatę w budżetach miast na prawach powiatu — od 22,7% (Wrocław) do 38,4% (Legnica) oraz w budżetach powiatów — od 11,2% (legnicki) do 49,5% (dzierzoniowski).

Już nie tak jednorodnie kształtował się udział wydatków na realizację zadań transportu i łączności. Wśród jednostek poszczególnych szczebli występują znaczne wahania udziału wydatków przeznaczonych na ten cel. W powiatach udział ten kształtował się od 2% (głogowski) do 31,5% (wrocławski), w miastach na prawach powiatu — od 7,6% (Legnica) do 21,6% (Wrocław), w gminach — od 0,3% (Chojnów m.) do 31,0% Długołęka. Kwotowo najwyższe wydatki na finansowanie zadań transportu i łączności zrealizowano w budżecie Wrocławia (688,5 mln zł) i w budżecie województwa samorządowego (372,6 mln zł). Dla porównania, najniższe w regionie wydatki na realizację tych zadań wyniosły 0,02 mln zł (Ciepłowody).

Wydatki dolnośląskich JST na finansowanie zadań pomocy społecznej i administracji publicznej w 2008 r. wzrosły o 214,5 mln zł, z czego na zadania pomocy społecznej przeznaczono o 78,2 mln zł więcej, a na administrację publiczną o 136,3 mln zł więcej niż w roku poprzednim. Niemniej wobec wyższego wzrostu kwot wydatków w pozostałych działach nieznacznie obniżył się udział wydatków na te zadania, z tego pomocy społecznej (o 1 punkt proc.), administracji (o 0,1 punktu proc.). Największy udział wydatków na pomoc społeczną wystąpił w budżetach powiatów (16,0% łącznych wydatków), co wynika z realizacji przez ten samorząd wielu zadań systemu pomocy społecznej; najmniejszy — dotyczył budżetu województwa samorządowego (2,9% wydatków).

Wzrost udziału wydatków majątkowych w wydatkach JST sygnalizuje skłonność do angażowania środków publicznych na zapewnienie rozwoju, w tym budowy i rozbudowy infrastruktury społecznej. Inwestowanie w przyszłość jest też wyrazem dobrej sytuacji finansowej samorządów. Pozytywnie pod względem poziomu i udziału wydatków majątkowych ocenić należy wyniki realizacji budżetów przez dolnośląskie JST w 2008 roku, a rok budżetowy, pomimo znaczącego obniżenia poziomu finansowania ze środków UE, można zaliczyć do lat pomyślnych ze względu na wysokie wydatki inwestycyjne. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wzrósł do 24,5% wydatków (o 1,8 punktu proc. w porównaniu do 2007 r.). Najwyższy udział w 2008 r. odnotowano w budżecie województwa samorządowego (31,5%) oraz w budżetach miast na prawach powiatu (31,2%). W budżetach gmin kształtował się od 19,6% (miejskie) do 25,8% (wiejskie). Najniższy (12,3%) wystąpił w budżetach powiatów.

Strukturę wydatków majątkowych finansowanych z budżetów JST w 2008 r. przedstawia tab. 8.

Tab. 8. Struktura wydatków majątkowych wg działów

Wyszczególnienie	Wydatki majątkowe [tys. zł]	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem [%]	Udział wydatków majątkowych wg działów [%]				
			transport i łączność (600)	gospodarka komunalna i ochrona środowiska (900)	oświata i wychowanie (801)	kultura fizyczna i sport (dział 926)	gospodarka mieszkaniowa (700)
JST ogółem	2 918 893	24,5	29,8	15,5	10,9	10,5	9,7
Gminy, w tym:	1 203 242	22,1	24,9	21,7	13,1	13,0	8,5
– miejskie	394 847	19,6	26,3	15,6	16,2	18,0	9,9
– miejsko-wiejskie	429 546	21,9	21,0	25,1	11,9	13,1	9,8
– wiejskie	378 849	25,8	27,8	24,1	11,5	7,8	5,5
Powiaty	198 486	12,3	49,5	0,0	7,1	1,6	0,6
Miasta na prawach powiatu	1 200 449	31,2	25,0	16,0	11,9	10,7	15,1
Województwo samorządowe	316 716	31,5	54,3	0,0	1,1	6,0	0,0

Struktura wydatków majątkowych wskazuje, że z samorządowych budżetów w 2008 r. największą pulę środków przeznaczono na budowę i modernizację infrastruktury drogowej (29,8%). Wydatki na inwestycje drogowe stanowiły w budżecie województwa samorządowego — 54,3%, powiatów — 49,5%, miast

na prawach powiatu — 25,0%, gmin — od 21% (miejsko-wiejskie) do 27,8% (wiejskie) wydatków majątkowych. Udział wydatków na rozwój infrastruktury drogowej obniżył się z 33,9% w 2007 r. do 29,8% w 2008 roku.

Wydatki na realizację zadań inwestycyjnych gospodarki komunalnej i ochrony środowiska stanowiły 15,5% łącznej kwoty wydatków majątkowych i dotyczyły przede wszystkim zadań gospodarki ściekowej i ochrony wód (ponad 70% wydatków w dziale 900). Realizacja zadań gospodarki komunalnej należy do zadań własnych gmin, stąd w ich budżetach i w budżetach miast na prawach powiatu widoczny jest wysoki udział tych inwestycji w wydatkach majątkowych. Najwyższy wystąpił w budżetach gmin miejsko-wiejskich (25,1%) i gmin wiejskich (24,1%), a zauważalnie niższy w budżetach gmin miejskich (15,6%) i miast na prawach powiatu (16%). Udział wydatków majątkowych na rozwój infrastruktury komunalnej przy porównaniu do roku poprzedniego obniżył się o 3,7 punktu proc.

Wydatki na rozwój infrastruktury edukacyjnej (wydatki w dziale 801) stanowiły 10,9% wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2008 r., a ich udział w porównaniu z rokiem poprzednim podwyższył się o 2,4 punktu proc. Najwyższy udział tych inwestycji widoczny jest w wydatkach majątkowych gmin (13,1%), w tym gmin miejskich (16,2%).

Zauważalnie (o 3,4 punktu proc.) wzrósł udział wydatków majątkowych przeznaczonych na gospodarkę mieszkaniową. Najwyższy udział tych wydatków, podobnie jak w roku poprzednim, dotyczył budżetów miast na prawach powiatu (15,1%). Podwyższenie udziału tych wydatków dotyczyło budżetów gmin wszystkich typów.

Największe zmiany w strukturze wydatków majątkowych budżetów samorządowych w 2008 r. dotyczyły wydatków na budowę i modernizację infrastruktury sportowej. Udział tych wydatków wzrósł łącznie do 10,5% (w 2007 r. wynosił 5,9%). Najwyższy udział (18%) dotyczył budżetów gmin miejskich, kolejno gmin miejsko-wiejskich (13,1%) i miast na prawach powiatu (10,7%). W budżecie województwa samorządowego wydatki na rozwój kultury fizycznej (wydatki majątkowe w dziale 926) stanowiły 6% wydatków majątkowych, w tym w związku z udzieleniem pomocy finansowej dla JST na dofinansowanie realizacji programu „Moje Boisko — Orlik 2012”.

Ze względu na nieco odmienną strukturę działową wydatków majątkowych w budżetach powiatów i w budżecie województwa samorządowego (prezentowane w tabeli stanowią około 60% wydatków majątkowych tych samorządów) należy zwrócić uwagę na inne ważące w ich budżetach kierunki inwestowania. Wydatki majątkowe: na poprawę infrastruktury zdrowotnej stanowiły 18,9% (powiaty) i 7,3% (województwo), na poprawę bezpieczeństwa i ochrony przeciwpożarowej — 9,5% (powiaty) i 6,6% (województwo). Ponadto w budżecie województwa wysoki udział — 12,1% — przypada na wydatki majątkowe w rolnictwie. Wydatki te dotyczyły głównie budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnych, w tym realizowanych w ramach Programu dla Odry 2006 oraz usuwania skutków klęsk żywiołowych, stanowiąc odpowiednio (47,3% i 44,3%) wydatków majątkowych, klasyfikowanych w dziale 010 Rolnictwo i łowiectwo.

8. Wydatki na 1 mieszkańca

Wydatki budżetowe dolnośląskich JST w 2008 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4.142 zł i wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 525 zł, tj. o 14,5%. Wzrost wydatków wystąpił w jednostkach wszystkich szczebli. Najwyższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (4.679 zł) zrealizowały miasta na prawach powiatu i to one odnotowały kwotowo najwyższy wzrost wydatków (o 710 zł). Z budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydano 2.650 zł, tj. o 293 zł więcej niż w roku poprzednim (w tym: gmin miejsko-wiejskich więcej o 332 zł, gmin miejskich więcej o 279 zł, a gmin wiejskich więcej o 257 zł). Z budżetów powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatkowano 788 zł, czyli o 97 zł więcej. Natomiast z budżetu województwa samorządowego na 1 mieszkańca regionu wydatkowano 350 zł, czyli o 45 zł więcej niż w 2007 roku.

Wyniki analiz wskazują, że 2008 r. pogłębiło się zróżnicowanie poziomu wydatków przypadających na 1 mieszkańca, które dla jednostek poszczególnych kategorii ustalono w następujących przedziałach:

- gminy: od 1.814 zł do 7.243 zł (w 2007 r. od 1.667 zł do 6.571 zł), w tym:
 - gminy miejskie: od 1.814 zł (Pieszycy) do 5.084 zł (Karpacz),
 - gminy miejsko-wiejskie: od 1.915 zł (Lubawka) do 7.243 zł (Polkowice),
 - gminy wiejskie: od 1.955 zł (Łagiewniki) do 5944 zł (Kobierzyce);
- powiaty: od 549 zł (średzki) do 1.379 zł (milicki);
- miasta na prawach powiatu: od 3.375 zł (Legnica) do 5.052 zł (Wrocław).

Tendencja pogłębiania się różnic w poziomie wydatków przypadających na 1 mieszkańca wystąpiła też w zakresie wydatków majątkowych, których rozpiętość ustalono w następujących granicach:

- gminy: od 29 zł do 3.076 zł (w 2007 r. od 20 zł do 2.979 zł), w tym:
 - gminy miejskie: od 98 zł (Piława Górna) do 1.612 zł (Karpacz),
 - gminy miejsko-wiejskie: od 98 zł (Międzybórz) do 1.505 zł (Polkowice),
 - gminy wiejskie: od 29 zł (Ruja) do 3.076 zł (Kobierzyce);
- powiaty: od 19 zł (ząbkowicki) do 525 zł (milicki);
- miasta na prawach powiatu: od 519 zł (Legnica) do 1.705 zł (Wrocław).

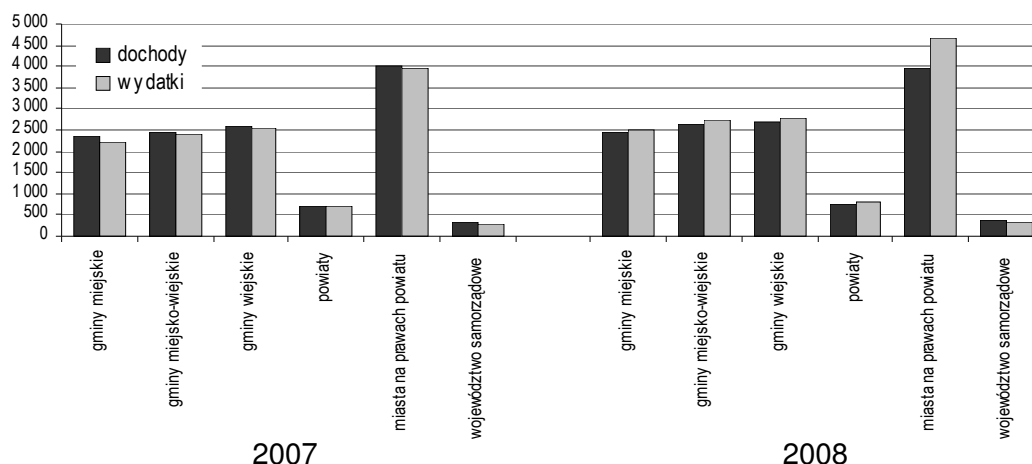
Ustalone granice przedziałów wydatków majątkowych przypadających na 1 mieszkańca w 2008 r. wskazują, że w porównaniu do 2007 r. nastąpiło dalsze zróżnicowanie poziomu wydatków miast na prawach powiatu, powiatów i gmin wiejskich, natomiast w gminach miejskich i miejsko-wiejskich zaobserwowano zmniejszenie różnic w poziomie wydatków majątkowych.

Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w 2008 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu wyniosły 1.015 zł i były wyższe od wykonanych w 2007 r. o 193 zł (o 23,5%). Najwyższy poziom wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęły miasta na prawach powiatu (1.460 zł) i to w ich budżetach wystąpił najwyższy wzrost tych wydatków (o 318 zł, tj. o 27,8%). W gminach analogiczne wydatki były wyższe o 103 zł (o 21,4%), w powiatach wyższe o 18 zł (o 22,6%), w województwie samorządowym wyższe o 17 zł (o 17,8%). Zestawienie poziomu wydatków na 1 mieszkańca w latach 2007 i 2008 przedstawia tab. 9.

Tab. 9. Wydatki na 1 mieszkańca

Wyszczególnienie	Wydatki na 1 mieszkańca				Przyrost wydatków przypadających na 1 mieszkańca	
	w 2007 r.		w 2008 r.		ogółem	w tym majątkowe
	ogółem	w tym majątkowe	ogółem	w tym majątkowe		
	[zł]					
JST ogółem	3 617,6	821,3	4 142,2	1 014,5	524,6	193,2
Gminy, w tym:	2 356,9	482,7	2 649,8	585,5	292,9	102,8
– miejskie	2 210,6	391,0	2 489,5	486,8	278,9	95,7
– miejsko-wiejskie	2 393,6	477,8	2 725,9	598,0	332,3	120,2
– wiejskie	2 536,4	633,8	2 793,2	720,9	256,7	87,1
Powiaty	692,5	78,8	788,0	96,6	95,5	17,8
Miasta na prawach powiatu	3 969,0	1 141,9	4 679,2	1 460,3	710,2	318,4
Województwo samorządowe	304,7	93,5	349,7	110,1	45,0	16,6

Wydatki na 1 mieszkańca regionu były wyższe od zrealizowanych dochodów o 247 zł, podczas gdy w 2007 r. wydatki były niższe od dochodów o 97 zł. Wykonanie wydatków wyższych niż dochody wystąpiło w budżetach 113 JST (96 gmin, 14 powiatów i 3 miast na prawach powiatu). Poziom dochodów i wydatków przypadających na 1 mieszkańca przedstawia rys. 6.

Rys. 6. Poziom dochodów i wydatków przypadających na 1 mieszkańca w latach 2007 i 2008 (w zł)

Analiza porównawcza poziomu wydatków na 1 mieszkańca w regionie i w kraju wskazuje, że także w 2008 r. wydatki dolnośląskich JST ukształtowały się powyżej średnich ustalonych dla JST w kraju. Wydatki miast na prawach powiatu i gmin w regionie były, odpowiednio, o 984 zł i o 175 zł wyższe od analogicznych średnich ustalonych dla kraju, a wydatki powiatów i województwa samorządowego wyższe, odpowiednio, o 75 zł i o 9 zł. Nieco gorzej w porównaniu do średnich krajowych prezentują się poziomy wydatków majątkowych na 1 mieszkańca. Wyższy od średnich dla kraju poziom dotyczy budżetów dolnośląskich miast na prawach powiatu i budżetów gmin, z których w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatkowano, odpowiednio, o 593 zł i o 79 zł więcej niż wyniosły średnie ustalone w skali kraju.

9. Przychody i rozchody budżetów

Przychody budżetów dolnośląskich JST w 2008 r. wyniosły łącznie 2.176 mln zł, w tym z tytułu zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz sprzedaży papierów wartościowych wyniosły 1.191,7 mln zł i stanowiły 54,8% przychodów (w 2007 r. wyniosły 590,4 mln zł i stanowiły 45% przychodów). Dwukrotny wzrost kwoty przychodów z tytułu zaciągniętych w 2008 r. zobowiązań finansowych oznaczał zmniejszenie roli przychodów pochodzących z nadwyżek z lat ubiegłych (nadwyżki budżetowej i wolnych środków), których kwota 976 mln zł stanowiła 44,8% przychodów (w 2007 r. nadwyżki z lat ubiegłych w wysokości 719 mln zł stanowiły 54,8% przychodów). Udział przychodów z tytułu prywatyzacji majątku i spłat pożyczek udzielonych łącznie w kwocie 8,3 mln zł stanowił 0,4% przychodów. Przychody i rozchody budżetów jednostek poszczególnych szczebli przedstawia tab. 10.

Tab. 10. Przychody i rozchody budżetów

Wyszczególnienie	Przychody		Rozchody		Zadłużenie	
	ogółem	w tym kredyty, pożyczki, obligacje	ogółem	w tym spłata i wykup	ogółem	w tym z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji
	[tys. zł]					
JST ogółem	2 176 012	1 191 667	614 954	540 151	2 809 173	2 784 987
Gminy, w tym:	815 472	351 188	285 552	247 454	1 177 550	1 158 431
– miejskie	299 193	119 212	108 427	108 023	489 695	482 462
– miejsko-wiejskie	272 685	137 848	88 914	85 831	429 134	420 397
– wiejskie	243 594	94 128	88 211	53 600	258 721	255 572
Powiaty	219 680	131 056	97 583	63 558	407 050	406 834
Miasta na prawach powiatu	829 618	657 114	122 877	122 877	1 117 769	1 112 921
Województwo samorządowe	311 241	52 310	108 942	106 262	106 803	106 802

Przychody zwrotne zasiliły budżety 149 jednostek, w tym:

- przychody z kredytów i pożyczek w łącznej kwocie 1.081,3 mln zł pozyskało i włączyło w finansowanie budżetów 140 jednostek, z tego 119 gmin, 17 powiatów, 3 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe, absorbując odpowiednio: 24,9%, 9,6%, 60,8% i 4,7% ich łącznej kwoty. Kredyty i pożyczki zaciągnięte na prefinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE wyniosły łącznie 110,1 mln zł i stanowiły 10,2% zaciągniętych w tym roku budżetowym;
- przychody ze sprzedaży papierów wartościowych (obligacji) w wysokości 110,4 mln zł włączyło w finansowanie 35 jednostek (29 gmin, 5 powiatów i województwo samorządowe), w tym przychody z obligacji wyemitowanych w związku z finansowaniem programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE wyniosły niespełna 7 mln zł i stanowiły 6,3% wartości emisji w tym roku budżetowym.

Ustalono, że w 25 przypadkach (22 gminy, 2 powiaty i województwo samorządowe) wystąpiło zarówno finansowanie z kredytów i pożyczek, jak i z obligacji. Łączna kwota zaciągniętych przez dolnośląskie JST w 2008 r. zobowiązań finansowych stanowiła 10,6% wykonanych dochodów i 10% wykonanych wydatków budżetowych. Jednostki finansowały deficyty swoich budżetów przede wszystkim przychodami z zaciągniętych kredytów i pożyczek, a w mniejszym stopniu przychodami ze sprzedaży obligacji. Udział kredytów i pożyczek wzrósł z 80,2% w 2007 r. do 90,7% w 2008 r., a udział obligacji obniżył się z 19,8% w 2007 r. do 9,3% w 2008 r., co wskazuje na utrzymanie się tendencji wzrostu roli kredytów i pożyczek w przychodach zwrotnych dolnośląskich JST.

Rozchody budżetów dolnośląskich JST w 2008 r. wyniosły 615 mln zł, a ich strukturę określili:

- spłaty kredytów i pożyczek w wysokości 474,3 mln zł (77,1% rozchodów), realizowane przez 181 jednostek, w tym spłaty kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z UE wyniosły 167,3 mln zł i stanowiły 35,3% wartości spłat dokonanych w tym roku budżetowym,
- wykup obligacji samorządowych na kwotę 65,9 mln zł (10,7% rozchodów), realizowany przez 39 jednostek, w tym wykup obligacji na realizację programów i projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z UE w wysokości 2,1 mln zł stanowił 3% wartości wykupu w tym roku budżetowym,
- udzielone pożyczki na kwotę 21,7 mln zł (3,5% rozchodów), które wystąpiły w budżetach 13 jednostek (województwo samorządowe, 7 powiatów i 5 gmin),
- inne cele na kwotę 53,1 mln zł (8,7% rozchodów).

Przychody pochodzące z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz sprzedaży obligacji były w 2008 r. aż o 601 mln zł (o 101,8%) wyższe od analogicznych w 2007 r. Jednocześnie rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji samorządowych były o 93 mln zł (o 14,7%) niższe niż w roku poprzednim, co wyraziło się wzrostem poziomu długu publicznego z tych tytułów do kwoty 2.785 mln zł.

10. Dług publiczny

Dług publiczny dolnośląskich JST w 2008 r. wyniósł łącznie 2.809,2 mln zł i w relacji do dochodów stanowił 25,1% dochodów wykonanych w tym roku budżetowym. Relacja ta była o 5,0 punktów proc. wyższa niż w roku poprzednim, a na jej podwyższenie miały wpływ zarówno wzrost długu publicznego o 658,8 mln zł (o 30,6%), jak i spowolnienie wzrostu dochodów (dochody wzrosły o 506,9 mln zł, tj. o 4,7%).

Zmiany stanu zadłużenia poszczególnych jednostek ustalono następująco:

- wzrost zadłużenia wystąpił w 106 jednostkach, z tego w 85 gminach, w 18 powiatach, w 3 miastach na prawach powiatu, łącznie na kwotę 815,9 mln zł,
- spadek zadłużenia odnotowano w 90 jednostkach, z tego w 81 gminach, 8 powiatach i w województwie samorządowym, łącznie na kwotę 157,1 mln zł.

Zmiany poziomu zadłużenia i jego relacji do dochodów w latach 2007 i 2008 przedstawia tab. 11.

Tab. 11. Dług publiczny i jego relacja do dochodów (% dochodów)

Wyszczególnienie	Dług publiczny						Przyrost zadłużenia	
	2007		2008					
	kwota [tys. zł]	% dochodów	kwota [tys. zł]		% dochodów		kwota [tys. zł]	dynamika [%]
			bez wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń		
JST ogółem	2 150 361	20,1	2 809 173	2 667 149	25,1	23,8	658 812	130,6
Gminy, w tym:	1 078 698	21,5	1 177 550	1 126 546	22,3	21,3	98 852	109,2
– miejskie	478 732	24,9	489 695	464 801	24,6	23,4	10 963	102,3
– miejsko-wiejskie	377 935	21,6	429 134	418 110	22,7	22,1	51 198	113,5
– wiejskie	222 031	16,5	258 721	243 635	18,3	17,3	36 690	116,5
Powiaty	341 398	24,2	407 050	405 723	25,6	25,5	65 653	119,2
Miasta na prawach powiatu	568 910	17,3	1 117 769	1 034 878	34,4	31,9	548 859	196,5
Województwo samorządowe	161 354	16,5	106 803	100 002	9,9	9,3	-54 551	66,2

Przy ocenie zmian poziomu zadłużenia, w tym jego relacji do dochodów, należy uwzględnić przepis art. 170 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, który upoważnia do wyłączenia kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych zaciągniętych na realizację projektów objętych dofinansowaniem ze środków funduszy strukturalnych. Relacja długu dolnośląskich JST po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń została określona na poziomie 23,8% dochodów wykonanych w 2008 roku.

W miastach na prawach powiatu relacja wliczanych do długu publicznego zobowiązań tych jednostek do osiągniętych przez nie dochodów wyniosła 34,4% (uwzględniając ustawowe wyłączenia wskaźnik ten wyniósł 31,9%). Najwyższy wskaźnik wystąpił w mieście Jelenia Góra 36,4% (po wyłączeniach 14,7%), a najniższy w Legnicy 19,1%. Dla powiatów wskaźnik zadłużenia wyniósł 25,6% (po wyłączeniach ustawowych 25,5%), w tym w powiecie złotoryjskim wskaźnik ten wyniósł 52,8%, natomiast w powiecie polkowickim 0%. Dla gmin wskaźnik zadłużenia wyniósł średnio 22,3% (po uwzględnieniu wyłączeń 21,3%) i wahał się od 0% (Boguszków Gorce, Czarny Bór, Rudna, Szczawno Zdrój) do ponad 88% (Krośnice) — po uwzględnieniu wyłączeń wyniósł 53,9%. W województwie samorządowym wskaźnik zadłużenia wyniósł 9,9% (po uwzględnieniu wyłączeń 9,3%) dochodów.

Łączną kwotę długu jednostek samorządu terytorialnego w regionie na koniec 2008 r. określili zobowiązania z następujących tytułów dłużnych:

- zaciągniętych kredytów i pożyczek w łącznej wysokości 2.224,7 mln zł, z tego zaciągniętych przez 3 miasta na prawach powiatu w wysokości 1.012,9 mln zł, 159 gmin w wysokości 889,6 mln zł, 23 powiaty w wysokości 315,4 mln zł oraz województwo samorządowe w wysokości 6,8 mln zł; zobowiązania miast na prawach powiatu, gmin, powiatów i województwa samorządowego określiły odpowiednio 45,5%, 40,0%, 14,2% i 0,3% łącznej kwoty zadłużenia z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek,
- wyemitowanych papierów wartościowych na kwotę 560,3 mln zł, z tego wyemitowanych przez 41 gmin na kwotę 268,8 mln zł, 1 miasto na prawach powiatu na kwotę 100,0 mln zł, województwo samorządowe na kwotę 100,0 mln zł i 12 powiatów na kwotę 91,5 mln zł; zobowiązania gmin, miasta na prawach powiatu, województwa i powiatów określiły odpowiednio 48,0%, 17,8%, 17,8% i 16,3% łącznej kwoty zobowiązań z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych,

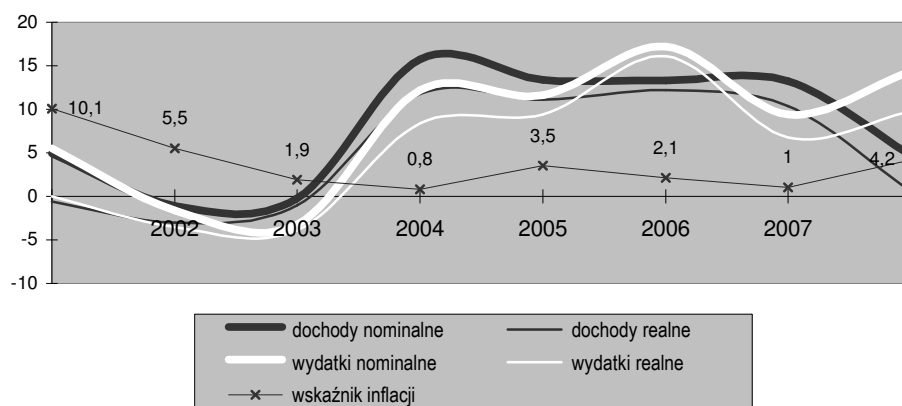
- zobowiązań wymagalnych łącznie na kwotę 24,2 mln zł, które wystąpiły w 90 gminach na kwotę 19,1 mln zł, w 2 miastach na prawach powiatu na kwotę 4,8 mln zł oraz w 8 powiatach na kwotę 0,2 mln zł i określiły odpowiednio 79,1%, 20,0% i 0,9% łącznej kwoty zobowiązań wymagalnych.

11. Wnioski

Analiza przekrojowa dochodów i wydatków w latach 2001–2008 pozwala zauważyć zmiany dokonujące się w budżetach dolnośląskich JST w dłuższej perspektywie czasowej. Do końca 2003 r. obserwuje się gasnące przyrosty dochodów już w wartościach nominalnych. W przełomowym roku 2004 dochody wzrosły o 15,7%, w latach 2005–2007 dynamika wzrostu utrzymywała się na wysokim poziomie, odpowiednio w latach 13,4%, 13,3%, 13,2%, natomiast w 2008 r. obniżyła się do 4,7%. Uwzględniając wskaźnik inflacji, dynamika wzrostu dochodów wyniosła 11,8% w 2004 r., w latach 2005–2007 odpowiednio 11,1%, 12,2%, 10,4%, do nieznacznego 0,5% w 2008 roku.

W przypadku wydatków przyrosty (odnotowane, tak jak dochody, od 2004 r.) były zróżnicowane i dla wartości nominalnych wyniosły: 12,2% w 2004 r., 11,6% w 2005 r., 17,2% w 2006 r., 9,4% w 2007 r. i 14,4% w 2008 r. (dla wartości realnych odpowiednio w tych latach 8,4%, 9,4%, 16,1%, 6,8% i 9,8%).

Dynamikę dochodów i wydatków dolnośląskich JST obliczoną dla wartości nominalnych i urealnionych w latach 2001–2008 przedstawia rys. 7.

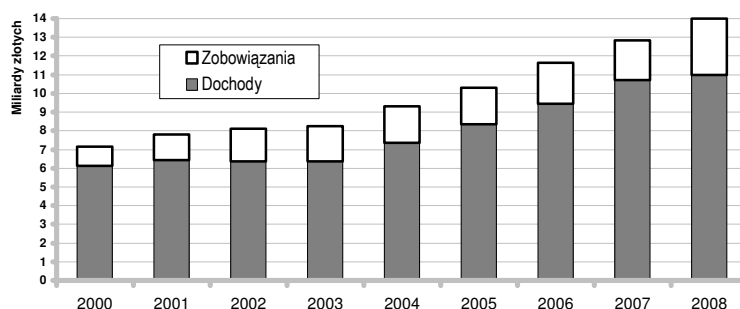

Rys. 7. Dynamika dochodów i wydatków dolnośląskich JST obliczona dla wartości nominalnych i urealnionych w latach 2001–2008

Rok budżetowy 2008 okazał się rokiem niewielkiego przyrostu dochodów (nominalnie 4,7%, realnie 0,5%) — głównie w wyniku zmniejszonych wpływów dochodów własnych (niższe dochody ze sprzedaży majątku, niższe środki pozyskane na dofinansowanie projektów z udziałem środków UE), a jednocześnie — rokiem wysokiego wzrostu poziomu wydatków (nominalnie 14,4%, realnie 9,8%).

Wysoki wzrost wydatków, w tym wydatków majątkowych o 23,4%, został zapewniony włączeniem w ich finansowanie środków z zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji. Relacja zadłużenia do dochodów podwyższyła się do 25,1%, przerywając tendencję obniżania się relacji, obserwowaną w latach 2003–2007 (z 29,8% do 20,1%). Po uwzględnieniu wyłączeń ustawowych (długu z tytułu obligacji kredytów, pożyczek zaciągniętych na realizację projektów finansowanych z udziałem środków UE) wskaźnik zadłużenia wyniósł 23,8%.

Poziom dochodów i zadłużenia dolnośląskich jednostek w latach 2000–2008 według wartości nominalnej przedstawiono na rysunku rys. 8.

Rys. 8. Poziom dochodów i zadłużenia dolnośląskich JST w latach 2000–2008 (w mld zł)

Prezentacja graficzna zmian poziomu łącznej kwoty dochodów i łącznej kwoty długu dolnośląskich JST w długim horyzoncie czasowym pozwala zauważyć, iż zauważalny przyrost kwoty długu następuje w tych latach, w których ma miejsce niewielki przyrost dochodów (lata 2001–2003, a po nich rok 2008). Znaczący wzrost dochodów w latach 2004–2007, przy niewielkich zmianach poziomu zadłużenia, pozytywnie oddziaływał na obniżanie się relacji łącznej kwoty długu do dochodów (z 29,8% w 2003 r. do 20,1% w 2007 r.). Tak więc ustawowa granica 60% dochodów była daleka i poza pojedynczymi przypadkami nie występowało zagrożenie jej przekroczenia.

Zapowiadane zmiany w systemie finansów publicznych dotyczą podejścia do oceny poziomu zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego przez odstępianie od określenia ustawowej granicy dla relacji łącznej kwoty długu do dochodów na rzecz wzmocnienia roli ustawowej granicy określonej relacją łącznej kwoty spłat do dochodów. Granicę dla tej relacji wyznaczy dla każdej jednostki średnia arytmetyczna wyników wykonania jej budżetów za trzy kolejne lata, poprzedzające rok budżetowy (w tym planowanych wartości dla ostatniego z lat). Wyniki wykonania budżetu mają być określone różnicą dochodów bieżących (powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku) i wydatków bieżących.

Odnosząc się do zapowiadanych zmian w zakresie wyznaczania potencjalnej zdolności jednostki samorządu terytorialnego do spłaty zobowiązań z tytułu zaciągnięcia kredytów pożyczek oraz emisji obligacji — ustalono poziom wyniku operacyjnego (obliczony różnicą dochodów bieżących i wydatków bieżących) i określono jego relację do wykonanych dochodów. Wysoki poziom nadwyżki operacyjnej jest pierwszym sygnałem bezpiecznej sytuacji finansowej jednostki. Natomiast ujemny wynik operacyjny (ujemna wartość różnicy dochodów bieżących i wydatków bieżących) sygnalizuje zagrożenie utraty zdolności spłaty zobowiązań przez daną jednostkę.

Już obliczenie poziomu wyniku operacyjnego i jego relacji do dochodów pozwoli każdej jednostce na wstępną ocenę jej obecnej i przyszłej sytuacji finansowej. Wzrost poziomu zadłużenia JST w 2008 r. w świetle zapowiadanej reformy finansów publicznych wymusza konieczność stałego dokonywania takich obliczeń².

W 2008 r. relacja wyniku operacyjnego do dochodów dla dolnośląskich JST wyniosła łącznie 9,5%, co w stosunku do roku poprzedniego oznacza obniżenie o 1,6 punktu proc. (w 2007 r. wyniosła 11,1%). Przy uwzględnieniu założeń ustawodawczych dotyczących jej obliczania z dwóch poprzednich lat budżetowych uznać należy, że korzystny efekt daje już fakt wyłączenia z obliczenia średniej arytmetycznej wyników operacyjnych za rok 2006 (7,7%) i włączenia relacji za rok 2008 (9,5%). Wyniki ustalenia relacji procentowej nadwyżki operacyjnej do dochodów JST poszczególnych szczebli i typów gmin w 2008 r. przedstawiają się następująco:

- gminy miejskie — od -8,8% do 21,5% (Oleśnica), ujemna wartość relacji występuje w 8 gminach,
- gminy wiejskie — od -3,0% do 36,0% (Długołęka), ujemna wartość relacji występuje w 3 gminach,

² Por. E. Jerzmańska, *Nowa konstrukcja wskaźnika zadłużenia w projekcie ustawy o finansach publicznych. Skutki wprowadzenia indywidualnego wskaźnika zadłużenia na przykładzie jednostek samorządu terytorialnego Dolnego Śląska*, „Finanse Komunalne” 2009, nr 1-2, s. 40–54.

- gminy miejsko-wiejskie — od -5,4% do 23,9% (Wleń), ujemna wartość wskaźnika występuje w 4 gminach,
- powiaty — od -7,0% do 17,4% (powiat polkowicki), ujemna wartość wskaźnika dotyczy 6 powiatów,
- miasta na prawach powiatu — od 5,2% do 6,4%,
- województwo samorządowe — 23,1% dochodów.

Poziom wyniku operacyjnego poszczególnych JST przedstawiono w zestawieniu nr 1, a relację wyniku operacyjnego do ich dochodów w zestawieniu nr 3.

Wyniki analizy porównawczej zmian poziomu relacji wyniku operacyjnego do dochodów w latach 2006–2008 pozwoliła zauważyć korzystne podwyższenie relacji — w 74 jednostkach (w 5 powiatach i w 69 gminach). Największe podwyższenie relacji (w uproszczeniu podwyższenie zdolności spłaty) uzyskała gmina wiejska Chojnów (od 5,6% w 2006 r., przez 12,1% w 2007 r., do 23,5% w 2008 r.). Jednocześnie w 2 powiatach (jeleniogórskim i kłodzkim) i 4 gminach (Duszniki Zdrój, Karpacz, Szczawno Zdrój, Lewin Kłodzki) przez wszystkie te lata występuje ujemna wartość relacji. Z kolei biorąc pod uwagę największe odchylenia poziomu relacji między rokiem 2006 a 2008 można wskazać dwa przypadki krańcowych różnic: Osiecznica (-38,3% w 2006 r. i 18,1% w 2008 r.) i powiat jaworski (-17,7% w 2006 r. i 9,7% w 2008 r.). Wylimitowanie możliwych odchyżeń w poszczególnych latach zapewnia liczenie średnią arytmetyczną z trzech lat.

Powyższe wyniki ustaleń, pomimo zastosowania uproszczeń względem określonych w projekcie ustawy o finansach publicznych, już pozwalają zauważyć granice różnicowania wskaźnika spłaty. Jednocześnie kroczący sposób jego obliczania (wykonanie z dwóch lat poprzedzających) sygnalizuje, iż wyniki operacyjne wykonania budżetów w 2008 r. (zbiorczo o 1,8 punktu proc. wyższe niż w 2006 r.) będą w większości przypadków pozytywnie oddziaływać na podwyższenie indywidualnego wskaźnika zdolności spłaty zadłużenia. Dokonanie pełniejszych ustaleń wymaga uwzględnienia dochodów ze sprzedaży majątku. Natomiast obliczenie nowej średniej arytmetycznej z uwzględnieniem wyników 2008 r. będzie możliwe przy uwzględnieniu planowanych wartości, wykazanych w sprawozdaniach za trzy kwartały 2009 roku.

Analizę sporządziły:
Magdalena Głowacz
Mariola Zakrzewska
Ewa Zarzecka

Zestawienie 1.**WYKONANIE BUDŻETÓW W JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W 2008 ROKU
(w zł)**

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO OGÓŁEM	11 205 044 182	6 911 630 966	11 917 438 116	2 918 893 010	1 062 695 067	-712 393 933	2 809 172 644
Dolnośląskie województwo samorządowe	1 079 840 154	733 327 420	1 006 184 129	316 716 213	249 725 813	102 277 422	106 803 291
Powiaty ziemskie	1 590 184 594	532 299 668	1 619 367 308	198 485 767	51 739 270	-29 182 714	407 050 268
bolesławiecki	55 357 726	19 082 695	52 707 305	5 073 894	4 841 230	2 650 421	6 317 362
dzierżoniowski	75 544 422	26 843 850	70 939 716	7 174 536	5 590 782	4 604 706	17 086 393
głogowski	77 003 545	29 175 289	75 219 225	3 915 678	5 056 457	1 784 320	19 826 293
górowski	33 113 075	8 090 894	33 641 973	5 057 818	969 720	-528 899	9 200 000
jaworski	51 953 201	17 648 666	48 947 398	8 411 678	5 015 993	3 005 803	14 738 600
jeleniogórski	55 054 779	20 125 338	58 297 963	4 296 311	-3 845 600	-3 243 184	26 007 831
kamiennogórski	30 357 891	8 486 615	31 026 198	1 751 191	364 757	-668 307	11 557 255
klodzki	129 849 301	36 949 041	138 519 584	7 614 175	-3 569 790	-8 670 283	63 461 314
legnicki	47 472 664	16 178 123	46 877 622	1 999 873	515 991	595 042	11 047 925
lubański	41 496 886	9 334 234	38 363 014	1 486 964	3 567 862	3 133 872	11 100 000
lubiński	89 123 683	35 656 130	102 343 252	15 985 182	-2 250 004	-13 219 569	16 000 000
lwówecki	42 581 206	9 686 814	44 012 600	4 468 099	389 768	-1 431 393	15 493 000
milicki	49 960 511	9 833 985	50 846 934	19 343 223	139 029	-886 423	5 651 632
oleśnicki	84 628 200	26 311 758	85 434 113	8 228 342	4 051 943	-805 913	29 500 001
oławski	46 483 378	17 866 884	46 391 637	7 245 048	3 478 733	91 741	2 623 859
polkowicki	47 739 137	24 339 966	43 645 447	7 602 289	8 288 349	4 093 691	0
strzeliński	36 625 583	8 591 122	39 376 034	4 437 512	-1 026 202	-2 750 451	6 582 187
średzki	31 034 157	12 248 465	27 354 532	3 364 588	4 644 965	3 679 624	2 800 000
świdnicki	115 419 366	34 252 798	122 590 757	15 799 374	-322 515	-7 171 390	35 657 000
trzebnicki	50 966 575	17 485 082	55 482 009	12 638 842	5 957 433	-4 515 433	3 000 000
wałbrzyski	120 259 621	37 457 344	126 903 881	15 113 379	1 589 787	-6 644 260	39 899 137
wołowski	39 351 486	8 567 731	42 022 108	5 482 884	-278 315	-2 670 622	10 100 000
wrocławski	72 798 844	44 196 510	76 101 170	21 712 600	1 402 892	-3 302 327	4 631 537
ząbkowicki	62 258 181	16 134 087	61 512 831	1 291 187	1 296 476	745 350	20 556 659
zgorzelecki	66 424 685	27 727 810	64 899 421	5 107 894	3 722 443	1 525 265	4 497 661
złotoryjski	37 326 492	10 028 436	35 910 584	3 883 206	2 147 089	1 415 908	19 714 622
Powiaty grodzkie	3 248 377 353	2 423 154 822	3 846 447 367	1 200 449 118	202 620 762	-598 070 015	1 117 769 239
Jelenia Góra	291 336 500	175 828 554	300 091 584	68 165 522	18 536 432	-8 755 083	106 120 903
Legnica	335 265 505	189 285 899	352 702 306	54 213 316	17 536 203	-17 436 801	63 966 115
Wrocław	2 621 775 347	2 058 040 369	3 193 653 478	1 078 070 280	166 548 127	-571 878 130	947 682 221
Gminy ogółem	5 286 642 082	3 222 849 056	5 445 439 311	1 203 241 912	558 609 221	-158 797 229	1 177 549 847
Gminy miejskie	1 986 649 121	1 349 965 030	2 019 466 284	394 847 222	174 347 457	-32 817 163	489 695 099
Bielawa	64 552 744	33 547 367	65 587 916	11 542 404	4 534 511	-1 035 172	15 299 921
Boguszów-Gorce	38 172 275	21 140 534	38 277 207	2 390 775	88 778	-104 932	0
Bolesławiec	109 123 079	80 755 931	98 740 410	24 315 144	16 044 614	10 382 669	25 371 044
Chojnów	33 185 571	16 103 486	31 552 953	5 795 212	4 668 803	1 632 618	781 134
Duszniki Zdrój	14 193 433	9 077 357	15 125 146	2 842 951	-1 075 316	-931 713	2 518 159
Dzierżoniów	76 310 224	49 710 848	83 701 076	22 941 578	6 779 225	-7 390 852	33 816 916
Głogów	195 239 314	146 593 392	202 692 125	56 403 937	36 637 164	-7 452 810	34 826 598
Jawor	51 010 712	31 230 950	54 194 471	9 023 208	3 208 234	-3 183 759	11 992 750
Jedlina Zdrój	11 742 528	6 879 996	14 604 626	4 264 085	-70 691	-2 862 098	6 154 732
Kamienna Góra	46 763 472	28 801 014	50 609 121	8 353 095	-3 340 215	-3 845 648	8 212 182
Karpacz	25 387 757	22 062 139	25 438 350	8 064 485	-892 347	-50 593	4 225 852
Kłodzko	66 892 522	46 293 962	68 221 280	6 924 437	-712 972	-1 328 758	18 259 469

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Kowary	23 318 594	12 916 139	23 438 200	2 811 408	1 091 600	-119 606	485 360
Kudowa Zdrój	24 382 997	15 377 685	23 803 466	3 860 063	-36 516	579 531	4 782 341
Lubań	49 714 517	32 060 040	50 288 509	4 988 794	2 386 553	-573 992	18 377 707
Lubin	207 809 674	159 972 986	219 902 108	53 773 826	35 545 478	-12 092 433	42 485 062
Nowa Ruda	48 667 635	27 304 399	53 216 070	13 290 721	3 487 115	-4 548 435	24 518 588
Oleśnica	87 091 300	62 561 993	89 483 976	28 026 478	18 686 390	-2 392 676	531 416
Olawa	72 843 987	53 628 037	74 824 596	17 205 259	6 066 360	-1 980 609	18 866 124
Piechowice	14 531 189	9 280 967	14 691 316	2 344 828	1 023 448	-160 128	3 199 341
Pieszycy	17 096 004	8 037 697	17 014 931	2 659 680	686 826	81 072	5 745 106
Piława Góra	13 924 615	6 158 808	12 527 945	663 125	1 597 371	1 396 671	3 667 311
Polanica Zdrój	17 706 607	12 208 734	18 714 875	3 577 100	1 198 335	-1 008 267	4 078 550
Szczawno Zdrój	18 095 117	13 426 562	22 984 467	6 619 878	-1 586 491	-4 889 350	0
Szklarska Poręba	20 660 192	15 049 072	19 784 947	2 553 824	1 138 987	875 245	641 925
Świdnica	137 848 402	95 593 335	136 073 667	22 980 790	2 213 072	1 774 734	23 329 484
Świebodzice	55 286 057	37 513 476	55 172 714	12 909 656	6 205 985	113 343	11 414 034
Świeradów Zdrój	16 032 077	9 141 430	17 427 185	4 833 330	-24 630	-1 395 108	7 156 512
Wałbrzych	300 817 725	204 421 858	295 067 197	28 431 567	18 509 303	5 750 529	123 001 722
Wojcieszów	9 737 108	5 062 452	8 496 476	1 144 698	367 081	1 240 633	516 000
Zawidów	10 877 383	5 944 210	10 445 153	2 018 165	680 479	432 230	2 834 050
Zgorzelec	68 032 555	47 263 766	68 573 913	12 087 024	6 665 379	-541 359	20 424 489
Złotoryja	39 601 755	24 844 408	38 789 892	5 205 698	2 575 545	811 863	12 181 218
Gminy wiejskie	1 411 872 135	756 213 263	1 467 860 641	378 848 544	196 418 518	-55 988 506	258 720 801
Bolesławiec	29 047 409	16 608 949	32 136 591	14 434 353	7 897 021	-3 089 182	3 115 000
Borów	12 131 123	5 514 617	11 051 167	741 060	1 308 422	1 079 956	510 200
Chojnów	23 457 077	11 695 882	28 743 143	12 503 805	5 502 159	-5 286 066	6 946 196
Cieplowody	7 620 676	3 243 399	7 257 528	1 254 791	1 493 707	363 148	420 218
Cieszków	12 765 683	4 519 347	11 988 675	1 356 132	468 348	777 008	3 453 574
Czarny Bór	13 990 746	7 744 984	14 088 774	2 377 962	1 448 203	-98 028	0
Czernica	25 113 390	14 567 155	30 242 191	8 735 499	439 476	-5 128 801	5 176 168
Długoleś	67 555 652	47 522 865	71 662 867	31 486 381	24 342 786	-4 107 215	2 487 500
Dobromierz	12 436 724	5 543 493	11 283 928	1 459 278	2 066 792	1 152 795	124 014
Dobroszyce	13 042 336	5 704 341	13 107 512	2 744 999	2 159 035	-65 176	1 802 000
Domaniów	13 078 716	5 653 585	12 275 319	1 177 117	1 293 716	803 397	2 299 627
Dziadowa Kłoda	11 184 385	3 001 962	11 090 472	893 676	542 077	93 914	2 910 000
Dzierżoniów	19 937 219	9 081 230	19 733 434	2 941 629	1 095 988	203 785	5 248 249
Gaworzycy	9 662 966	2 971 296	9 202 276	981 781	962 380	460 690	3 260 948
Głogów	16 382 721	9 795 376	17 022 503	5 153 903	3 169 484	-639 781	3 697 300
Grębocice	20 358 179	11 938 463	18 533 702	5 066 574	4 918 569	1 824 477	159 800
Gromadka	14 215 570	6 064 793	14 861 199	2 318 770	1 022 676	-645 628	2 394 696
Janowice Wielkie	9 451 959	3 949 062	8 810 436	686 367	725 620	641 523	2 524 776
Jemielno	9 181 294	2 813 667	8 889 363	779 540	425 890	291 932	2 103 188
Jerzmanowa	15 153 285	11 433 085	15 998 825	3 776 790	2 737 506	-845 540	5 792 201
Jeżów Sudecki	14 647 788	8 466 236	15 146 913	4 586 749	3 667 785	-499 125	2 928 975
Jordanów Śląski	7 255 273	3 325 296	7 545 612	2 136 657	1 051 102	-290 339	275 349
Kamieniec Ząbkowicki	20 836 372	9 124 302	20 322 602	2 890 612	1 979 286	513 770	839 334
Kamienna Góra	21 552 741	10 217 939	20 827 800	3 448 151	3 575 894	724 941	2 009 691
Kłodzko	37 004 882	17 119 495	34 738 007	1 923 282	2 029 779	2 266 875	10 572 554
Kobierzyce	83 981 156	71 281 260	87 924 898	45 496 609	27 388 509	-3 943 742	9 150 000
Kondratowice	12 172 006	5 662 817	12 953 977	2 688 825	808 740	-781 971	78 746
Kostomłoty	15 421 536	6 897 035	14 076 468	1 058 490	2 258 495	1 345 067	2 935 978
Kotla	10 620 748	5 265 178	11 549 645	1 810 479	371 717	-928 897	1 765 084
Krośnice	25 133 078	9 538 945	32 388 058	14 776 786	1 180 389	-7 254 980	22 307 502
Krotoszyce	8 752 639	4 348 511	8 368 586	1 041 190	75 081	384 053	1 132 152
Kunice	14 900 572	9 324 812	13 418 936	1 476 998	2 872 391	1 481 636	3 198 000

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Legnickie Pole	12 916 292	7 134 658	14 611 201	3 784 751	302 963	-1 694 909	4 041 575
Lewin Kłodzki	5 402 665	3 088 864	7 286 978	2 433 566	-161 425	-1 884 313	1 567 636
Lubań	14 487 300	5 872 968	13 771 380	2 414 759	2 339 271	715 920	445 252
Lubin	46 199 453	37 958 473	49 665 026	17 247 580	12 289 463	-3 465 573	1 072 000
Łagiewniki	14 894 069	6 459 527	14 292 877	889 865	582 147	601 193	772 831
Malczyce	12 739 668	5 418 675	15 865 742	5 570 121	447 290	-3 126 074	3 080 911
Marcinowice	15 292 336	6 595 182	13 380 893	699 437	2 144 887	1 911 443	3 220 712
Marciszów	11 892 269	5 031 391	11 063 942	1 164 971	1 201 785	828 327	3 106 225
Męcinka	12 558 389	7 186 654	13 796 439	3 984 584	2 051 274	-1 238 050	4 577 150
Mietków	9 336 126	5 493 322	9 391 390	1 033 736	468 709	-55 263	700 000
Miękinia	36 386 936	23 018 906	34 817 710	12 575 438	5 078 572	1 569 226	540 000
Miłkowice	14 576 687	6 420 179	14 271 247	2 744 482	1 625 921	305 439	4 293 692
Mściwojów	9 422 290	4 232 784	10 851 032	2 243 912	451 575	-1 428 741	4 556 084
Mysłakowice	22 625 779	11 597 951	21 528 971	2 255 519	1 823 344	1 096 808	2 475 107
Niechłów	12 837 106	4 744 178	12 046 051	935 205	704 340	791 055	216 421
Nowa Ruda	30 940 347	14 316 613	34 574 573	8 666 544	-720 901	-3 634 226	8 388 924
Oleśnica	23 741 350	11 848 684	26 025 708	4 550 640	1 732 911	-2 284 357	3 940 000
Olawa	34 686 217	18 038 277	40 318 924	12 804 675	2 669 114	-5 632 707	15 010 753
Osiecznica	21 525 775	12 492 356	24 613 754	7 422 697	3 891 942	-3 087 979	3 950 000
Paszowice	9 791 133	4 558 479	10 532 553	2 289 652	1 193 638	-741 420	1 756 122
Pęcław	8 241 545	2 173 347	8 911 973	3 024 641	8 172	-670 428	2 522 078
Pielgrzymka	12 045 097	3 855 084	12 869 726	2 889 946	1 045 474	-824 629	3 413 334
Platerówka	4 020 772	2 243 248	4 030 694	569 636	401 130	-9 921	248 129
Podgórzyn	17 829 556	10 304 984	18 827 527	2 447 119	-327 139	-997 970	4 920 908
Przeworno	11 903 744	3 333 862	11 751 563	1 577 517	1 409 524	152 181	772 875
Radwanice	14 060 257	6 344 094	16 297 294	6 861 074	2 547 792	-2 237 037	4 497 748
Rudna	35 217 661	27 288 943	34 769 863	11 376 072	10 050 013	447 798	0
Ruja	6 314 903	2 341 978	5 905 038	78 263	436 624	409 865	268 818
Siekierczyn	12 050 668	5 774 069	12 127 686	2 446 043	1 290 226	-77 018	2 261 686
Stara Kamienica	12 210 069	4 645 779	12 280 963	1 445 573	460 299	-70 894	2 951 428
Stare Bogaczowice	10 125 468	3 914 227	9 421 952	1 784 316	1 310 090	703 516	324 009
Stoszowice	13 256 638	5 135 313	12 583 471	1 852 215	921 050	673 166	3 386 187
Sulików	17 708 441	11 153 297	18 628 832	6 610 294	2 871 815	-920 391	5 751 411
Świdnica	38 215 900	17 410 923	41 680 051	11 949 320	3 158 857	-3 464 151	16 305 854
Udanin	14 043 339	5 880 748	14 843 215	3 753 422	1 585 319	-799 876	3 941 900
Walim	15 624 595	7 572 102	17 192 629	4 627 489	952 666	-1 568 034	3 776 281
Warta Bolesławiecka	21 026 230	11 530 717	21 338 211	5 178 383	4 535 316	-311 981	87 772
Wądroże Wielkie	9 501 014	3 568 875	9 735 833	1 607 813	1 148 875	-234 819	3 192 266
Wińsko	18 917 627	6 157 595	20 299 165	2 629 548	377 211	-1 381 538	1 339 684
Wisznia Mała	21 634 438	13 607 262	27 362 156	9 125 691	1 839 008	-5 727 718	1 371 708
Zagrodno	15 618 966	7 139 545	13 638 525	2 427 643	1 482 679	1 980 441	583 958
Zawonia	13 693 810	5 400 123	12 896 952	1 601 932	1 622 405	796 858	491 400
Zgorzelec	19 269 663	11 785 224	21 452 795	4 397 711	1 402 627	-2 183 131	5 363 053
Złotoryja	18 041 787	9 202 350	16 862 944	2 364 887	2 328 310	1 178 844	4 019 402
Żórawina	20 478 638	12 459 847	21 704 822	4 773 455	2 100 136	-1 226 184	5 873 984
Żukowice	10 523 219	4 542 226	10 498 967	1 531 174	64 200	24 251	1 724 513
Gminy miejsko-wiejskie	1 888 120 827	1 116 670 764	1 958 112 387	429 546 145	187 843 245	-69 991 560	429 133 946
Bardo	11 996 059	5 762 063	11 283 873	1 005 096	880 342	712 186	215 456
Bierutów	22 851 030	10 346 008	23 831 824	4 314 424	343 288	-980 794	10 349 626
Bogatynia	116 438 536	94 308 513	137 696 999	31 906 685	5 332 967	-21 258 463	20 019 964
Bolków	22 255 037	7 526 319	23 489 980	5 118 308	2 051 775	-1 234 942	7 502 690
Brzeg Dolny	42 502 725	31 341 381	37 783 372	6 252 486	6 159 985	4 719 353	8 511 291
Bystrzyca Kłodzka	45 364 108	22 090 868	50 326 335	8 658 261	-2 438 565	-4 962 227	13 397 685
Chocianów	34 843 278	18 334 628	33 153 368	9 590 494	5 186 496	1 689 910	14 901 408

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (BIEŻĄCY)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Gluszyca	21 602 598	10 860 296	20 232 933	1 449 460	-468 026	1 369 666	5 315 717
Góra	47 693 430	21 630 662	46 639 719	4 641 120	3 393 092	1 053 712	10 681 860
Gryfów Śląski	22 327 068	9 555 746	23 855 806	6 194 200	696 625	-1 528 738	6 386 574
Jaworzyna Śląska	20 654 157	10 965 157	21 794 137	3 826 935	125 529	-1 139 980	7 443 277
Jelcz-Laskowice	51 523 758	35 834 227	48 796 682	11 032 828	8 703 428	2 727 076	11 350 420
Kąty Wrocławskie	62 465 229	48 595 955	56 889 225	18 638 695	13 305 229	5 576 004	2 195 401
Łądek Zdrój	21 948 485	9 965 382	25 595 178	8 243 441	1 118 629	-3 646 693	8 178 859
Leśna	26 856 829	11 677 589	27 274 809	4 906 626	3 343 620	-417 980	4 842 321
Lubawka	24 001 689	11 208 854	21 957 349	1 921 410	587 247	2 044 340	700 125
Lubomierz	14 602 510	4 070 530	14 695 249	1 158 343	651 442	-92 739	3 298 619
Lwówek Śląski	38 088 186	20 685 673	42 717 292	6 631 553	285 350	-4 629 106	4 982 424
Mieroszów	15 821 978	8 312 308	15 506 409	1 456 047	416 376	315 569	3 581 882
Międzybórz	12 228 968	5 548 807	11 803 828	494 041	526 423	425 141	787 911
Międzylesie	17 120 858	6 276 143	19 454 283	4 106 317	441 284	-2 333 425	2 136 875
Milicz	52 941 792	25 235 339	61 805 184	12 079 602	375 453	-8 863 392	22 238 131
Mirsk	22 824 775	8 726 016	22 268 541	3 201 580	1 839 807	556 233	3 333 969
Niemcza	15 991 427	8 508 702	16 492 529	3 402 491	2 131 412	-501 102	800 000
Nowogrodziec	39 633 960	20 021 496	35 093 266	8 512 226	7 638 252	4 540 694	7 075 120
Oborniki Śląskie	41 879 864	28 035 735	43 647 660	12 383 915	4 942 398	-1 767 796	6 994 407
Olszyna	16 129 403	5 514 504	16 636 282	1 970 871	-500 397	-506 880	7 214 046
Pieńsk	20 346 710	9 194 330	20 250 269	2 673 391	962 254	96 441	4 249 596
Polkowice	183 873 339	164 807 597	189 237 245	39 313 437	31 297 175	-5 363 906	13 571 695
Prochowice	17 768 990	8 998 195	18 322 487	3 179 758	1 446 060	-553 498	4 242 936
Prusice	24 284 681	10 308 287	23 185 711	7 387 989	5 706 066	1 098 970	6 467 330
Przemków	21 842 467	9 432 577	23 446 614	5 939 284	987 756	-1 604 147	9 694 559
Radków	25 515 674	11 278 736	23 747 653	3 860 636	3 727 910	1 768 021	7 409 254
Sobótka	27 837 694	17 275 555	28 603 434	6 249 323	3 979 460	-765 740	300 000
Stronie Śląskie	18 847 496	9 820 234	22 127 901	8 645 721	788 845	-3 280 405	5 667 338
Strzegom	59 444 049	39 534 283	62 178 043	11 755 055	7 171 117	-2 733 994	15 895 484
Strzelin	53 007 867	34 238 541	47 889 816	7 050 804	9 543 398	5 118 051	4 811 827
Syców	33 039 854	17 719 824	31 655 658	3 380 120	3 445 947	1 384 195	3 395 432
Szczytna	16 161 253	7 937 344	18 659 236	5 000 463	-392 876	-2 497 983	4 600 491
Ścinawa	25 996 447	14 104 948	25 706 748	6 159 435	5 019 681	289 699	7 981 288
Środa Śląska	48 069 671	31 029 321	53 316 340	12 488 094	3 781 965	-5 246 669	15 181 891
Świerzawa	18 318 147	7 472 585	17 857 945	3 007 674	1 748 014	460 202	9 778 494
Święta Katarzyna	43 331 853	32 753 489	53 209 702	20 262 387	6 752 468	-9 877 849	12 610 217
Trzebnica	51 084 107	31 289 549	52 907 982	15 451 881	5 400 623	-1 823 875	11 574 637
Twardogóra	34 550 487	21 390 084	40 067 626	17 547 039	5 620 973	-5 517 140	8 226 038
Wąsosz	20 803 518	7 212 675	24 471 768	8 501 398	868 785	-3 668 250	8 086 702
Węglińiec	20 114 915	8 350 051	20 921 014	3 978 753	1 559 764	-806 099	6 289 021
Wiązów	17 801 402	7 319 340	17 573 128	3 470 631	2 410 273	228 274	3 965 061
Wleń	13 123 836	6 770 472	12 450 883	3 681 619	3 135 278	672 952	118 890
Wolów	50 552 801	24 372 991	56 256 593	16 480 323	4 620 912	-5 703 793	26 948 524
Ząbkowice Śląskie	47 354 160	29 567 732	49 154 436	8 704 491	4 080 291	-1 800 276	7 052 785
Ziębice	37 920 442	15 884 196	36 682 446	5 224 225	2 293 620	1 237 995	5 695 193
Złoty Stok	11 693 142	4 504 969	10 997 941	1 145 659	999 759	695 201	200 004
Żarów	27 887 451	17 878 818	31 645 584	8 333 555	790 254	-3 758 133	15 009 032
Żmigród	34 960 638	15 285 140	34 866 072	7 575 545	3 028 014	94 566	15 674 171

* Różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Zestawienie 2.**Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w 2008 roku
— w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)**

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO OGÓŁEM	3 895	3 497	398	2 402	4 142	3 128	1 015	-248
Dolnośląskie województwo samorządowe	375	326	49	255	350	240	110	36
Powiaty ziemskie	774	717	57	259	788	691	97	-14
bolesławiecki	623	591	32	215	593	536	57	30
dzierżoniowski	727	668	60	258	683	614	69	44
głogowski	879	872	7	333	859	814	45	20
górowski	909	812	98	222	924	785	139	-15
jaworski	1 004	880	124	341	946	783	163	58
jeleniogórski	864	787	77	316	914	847	67	-51
kamiennogórski	664	648	16	186	679	640	38	-15
klodzki	790	774	15	225	842	796	46	-53
legnicki	888	849	39	303	877	840	37	11
lubański	735	717	19	165	680	654	26	56
lubiński	847	799	48	339	972	821	152	-126
lwówecki	896	840	56	204	926	832	94	-30
milicki	1 355	858	497	267	1 379	854	525	-24
oleśnicki	815	783	32	254	823	744	79	-8
oławski	646	593	54	248	645	544	101	1
polkowicki	777	721	55	396	710	587	124	67
strzeliński	833	771	62	195	895	794	101	-63
średzki	623	575	48	246	549	481	68	74
świdnicki	724	668	56	215	769	670	99	-45
trzebnicki	648	620	28	222	705	544	161	-57
wałbrzyski	665	627	38	207	702	618	84	-37
wołowski	831	766	65	181	888	772	116	-56
wrocławski	672	515	157	408	702	502	200	-30
ząbkowicki	906	895	11	235	895	876	19	11
zgorzelecki	711	680	31	297	695	640	55	16
złotoryjski	821	752	69	221	790	705	85	31
Powiaty grodzkie	3 952	3 465	486	2 948	4 679	3 219	1 460	-728
Jelenia Góra	3 412	2 934	479	2 059	3 515	2 716	798	-103
Legnica	3 209	3 024	184	1 812	3 375	2 857	519	-167
Wrocław	4 147	3 610	537	3 256	5 052	3 347	1 705	-905
Gminy ogółem	2 573	2 336	236	1 568	2 650	2 064	586	-77
Gminy miejskie	2 449	2 218	231	1 664	2 490	2 003	487	-40
Bielawa	2 081	1 888	193	1 081	2 114	1 742	372	-33
Boguszów-Gorce	2 342	2 207	135	1 297	2 349	2 202	147	-6
Bolesławiec	2 711	2 247	463	2 006	2 453	1 849	604	258
Chojnów	2 302	2 111	191	1 117	2 189	1 787	402	113
Duszniki Zdrój	2 853	2 253	600	1 825	3 040	2 469	571	-187
Dzierżonów	2 227	1 971	256	1 451	2 443	1 773	670	-216
Głogów	2 870	2 689	181	2 155	2 980	2 151	829	-110
Jawor	2 119	2 010	109	1 298	2 252	1 877	375	-132
Jedlina Zdrój	2 309	2 020	290	1 353	2 872	2 034	839	-563
Kamienna Góra	2 241	1 865	376	1 380	2 426	2 025	400	-184
Karpacz	5 073	3 294	1 780	4 409	5 084	3 472	1 612	-10

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Kłodzko	2 386	2 161	225	1 651	2 434	2 187	247	-47
Kowary	2 014	1 876	138	1 115	2 024	1 781	243	-10
Kudowa Zdrój	2 405	1 964	442	1 517	2 348	1 967	381	57
Lubań	2 287	2 193	93	1 475	2 313	2 084	229	-26
Lubin	2 763	2 681	82	2 127	2 923	2 208	715	-161
Nowa Ruda	2 044	1 823	221	1 147	2 235	1 677	558	-191
Oleśnica	2 357	2 169	188	1 693	2 422	1 663	759	-65
Olawa	2 362	2 065	297	1 739	2 426	1 868	558	-64
Piechowice	2 237	2 058	179	1 429	2 262	1 901	361	-25
Pieszycy	1 823	1 604	219	857	1 814	1 531	284	9
Piława Góra	2 067	1 999	69	914	1 860	1 761	98	207
Polanica Zdrój	2 570	2 371	199	1 772	2 716	2 197	519	-146
Szczawno Zdrój	3 239	2 646	594	2 404	4 115	2 930	1 185	-875
Szklarska Poręba	2 964	2 636	329	2 159	2 839	2 472	366	126
Świdnica	2 303	1 926	377	1 597	2 273	1 889	384	30
Świebodzice	2 423	2 124	299	1 644	2 418	1 852	566	5
Świeradów Zdrój	3 569	2 798	771	2 035	3 880	2 804	1 076	-311
Wałbrzych	2 457	2 329	128	1 670	2 410	2 178	232	47
Wojcieszów	2 476	1 963	513	1 287	2 160	1 869	291	315
Zawidów	2 493	2 087	406	1 362	2 393	1 931	462	99
Zgorzelec	2 114	1 963	152	1 469	2 131	1 756	376	-17
Złotyja	2 403	2 194	209	1 508	2 354	2 038	316	49
Gminy wiejskie	2 687	2 446	241	1 439	2 793	2 072	721	-107
Bolesławiec	2 244	1 978	266	1 283	2 483	1 367	1 115	-239
Borów	2 336	2 237	99	1 062	2 128	1 985	143	208
Chojnów	2 504	2 321	183	1 249	3 069	1 734	1 335	-564
Ciepłowody	2 439	2 400	40	1 038	2 323	1 921	402	116
Cieszków	2 758	2 399	360	977	2 590	2 297	293	168
Czarny Bór	2 915	2 742	173	1 614	2 936	2 440	496	-20
Czernica	2 436	2 128	307	1 413	2 933	2 086	847	-497
Długołęka	3 025	2 889	136	2 128	3 209	1 799	1 410	-184
Dobromierz	2 298	2 198	101	1 024	2 085	1 816	270	213
Dobroszyce	2 138	2 052	85	935	2 148	1 698	450	-11
Domaniów	2 463	2 333	129	1 065	2 311	2 090	222	151
Dziadowa Kłoda	2 423	2 327	97	650	2 403	2 209	194	20
Dzierżoniów	2 154	1 932	221	981	2 132	1 814	318	22
Gaworzyce	2 480	2 356	123	762	2 361	2 109	252	118
Głogów	2 796	2 567	229	1 672	2 905	2 026	880	-109
Grębocice	3 838	3 466	372	2 251	3 494	2 539	955	344
Gromadka	2 584	2 466	118	1 102	2 702	2 280	422	-117
Janowice Wielkie	2 320	2 172	148	969	2 163	1 994	168	157
Jemielno	2 944	2 737	207	902	2 850	2 600	250	94
Jerzmanowa	4 066	4 014	52	3 068	4 293	3 279	1 013	-227
Jeźów Sudecki	2 238	2 174	64	1 294	2 315	1 614	701	-76
Jordanów Śląski	2 390	2 128	262	1 095	2 485	1 782	704	-96
Kamieniec Ząbkowicki	2 393	2 229	164	1 048	2 334	2 002	332	59
Kamienna Góra	2 458	2 389	68	1 165	2 375	1 982	393	83
Kłodzko	2 190	2 063	128	1 013	2 056	1 942	114	134
Kobierzyce	5 678	4 720	958	4 819	5 944	2 869	3 076	-267
Kondratowice	2 669	2 428	241	1 242	2 840	2 251	590	-171
Kostomłoty	2 233	2 212	21	999	2 039	1 885	153	195
Kotla	2 565	2 442	123	1 271	2 789	2 352	437	-224
Krośnice	3 140	2 347	792	1 192	4 046	2 200	1 846	-906

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Krotoszyce	3 054	2 583	471	1 517	2 920	2 557	363	134
Kunice	2 770	2 754	16	1 734	2 495	2 220	275	275
Legnickie Pole	2 592	2 233	359	1 432	2 932	2 173	760	-340
Lewin Kłodzki	2 995	2 601	394	1 712	4 039	2 690	1 349	-1 045
Lubań	2 213	2 092	121	897	2 103	1 735	369	109
Lubin	3 766	3 644	122	3 094	4 048	2 642	1 406	-282
Łagiewniki	2 037	1 913	124	884	1 955	1 834	122	82
Malczyce	2 141	1 805	336	911	2 666	1 730	936	-525
Marcinowice	2 402	2 329	73	1 036	2 102	1 992	110	300
Marciszów	2 574	2 402	171	1 089	2 394	2 142	252	179
Męcinka	2 614	2 469	145	1 496	2 872	2 042	829	-258
Mietków	2 424	2 291	132	1 426	2 438	2 170	268	-14
Miękinia	2 996	2 249	746	1 895	2 866	1 831	1 035	129
Miłkowice	2 390	2 157	233	1 053	2 340	1 890	450	50
Mściwojów	2 346	2 255	91	1 054	2 701	2 143	559	-356
Mysłkowice	2 250	2 098	152	1 153	2 140	1 916	224	109
Niechlów	2 511	2 311	200	928	2 356	2 173	183	155
Nowa Ruda	2 583	2 103	480	1 195	2 887	2 163	724	-303
Oleśnica	2 039	1 993	46	1 018	2 236	1 845	391	-196
Olawa	2 500	2 175	325	1 300	2 906	1 983	923	-406
Osiecznica	2 952	2 892	61	1 713	3 376	2 358	1 018	-424
Paszowice	2 542	2 450	92	1 184	2 735	2 140	595	-193
Pęcław	3 543	2 535	1 009	934	3 831	2 531	1 300	-288
Pielgrzymka	2 579	2 361	218	825	2 756	2 137	619	-177
Platerówka	2 362	2 269	93	1 318	2 368	2 034	335	-6
Podgórzyn	2 291	2 063	228	1 324	2 419	2 105	314	-128
Przeworno	2 305	2 243	62	646	2 276	1 970	305	29
Radwanice	3 083	2 627	455	1 391	3 573	2 069	1 504	-490
Rudna	4 847	4 603	244	3 756	4 785	3 220	1 566	62
Ruja	2 324	2 305	19	862	2 173	2 145	29	151
Siekierczyn	2 639	2 402	236	1 264	2 656	2 120	536	-17
Stara Kamienica	2 326	2 152	174	885	2 340	2 064	275	-14
Stare Bogaczowice	2 437	2 153	283	942	2 268	1 838	429	169
Stoszowice	2 405	2 114	291	932	2 283	1 947	336	122
Sulików	2 985	2 510	475	1 880	3 140	2 026	1 114	-155
Świdnica	2 457	2 114	342	1 119	2 679	1 911	768	-223
Udanin	2 518	2 273	245	1 054	2 662	1 988	673	-143
Walim	2 745	2 375	370	1 330	3 020	2 208	813	-275
Warta Bolesławiecka	2 622	2 581	41	1 438	2 661	2 015	646	-39
Wądroże Wielkie	2 352	2 297	55	884	2 410	2 012	398	-58
Wińsko	2 202	2 100	101	717	2 362	2 056	306	-161
Wisznia Mała	2 571	2 386	185	1 617	3 252	2 167	1 085	-681
Zagrodno	2 801	2 276	525	1 280	2 446	2 011	435	355
Zawonia	2 467	2 327	140	973	2 324	2 035	289	144
Zgorzelec	2 388	2 287	101	1 460	2 658	2 113	545	-270
Złotoryja	2 550	2 378	172	1 301	2 383	2 049	334	167
Żórawina	2 504	2 327	177	1 523	2 654	2 070	584	-150
Żukowice	2 990	2 567	424	1 291	2 984	2 548	435	7
Gminy miejsko-wiejskie	2 628	2 389	239	1 555	2 726	2 128	598	-97
Bardo	2 185	2 032	152	1 049	2 055	1 872	183	130
Bierutów	2 258	1 963	295	1 022	2 355	1 929	426	-97
Bogatynia	4 668	4 455	213	3 781	5 521	4 241	1 279	-852
Bolków	2 027	1 860	167	685	2 139	1 673	466	-112

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego		
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe	
Brzeg Dolny	2 619	2 323	297	1 932	2 329	1 943	385	291
Bystrzyca Kłodzka	2 332	2 017	315	1 136	2 587	2 142	445	-255
Chocianów	2 722	2 246	476	1 432	2 590	1 841	749	132
Głuszyca	2 348	1 991	357	1 180	2 199	2 041	158	149
Góra	2 297	2 186	111	1 042	2 247	2 023	224	51
Gryfów Śląski	2 216	1 822	394	948	2 367	1 753	615	-152
Jaworzyna Śląska	2 001	1 753	248	1 063	2 112	1 741	371	-110
Jelcz-Laskowice	2 355	2 124	231	1 638	2 231	1 726	504	125
Kąty Wrocławskie	3 324	2 744	581	2 586	3 027	2 036	992	297
Lądek Zdrój	2 555	2 150	405	1 160	2 979	2 020	959	-424
Leśna	2 525	2 417	108	1 098	2 564	2 103	461	-39
Lubawka	2 093	1 798	295	977	1 915	1 747	168	178
Lubomierz	2 435	2 366	69	679	2 451	2 258	193	-15
Lwówek Śląski	2 126	2 030	96	1 155	2 384	2 014	370	-258
Mieroszów	2 096	1 916	180	1 101	2 054	1 861	193	42
Międzybórz	2 418	2 340	78	1 097	2 334	2 236	98	84
Międzylesie	2 312	2 132	180	848	2 627	2 073	555	-315
Milicz	2 184	2 067	117	1 041	2 550	2 052	498	-366
Mirsk	2 546	2 332	214	973	2 484	2 127	357	62
Niemcza	2 705	2 575	130	1 439	2 790	2 214	576	-85
Nowogrodzic	2 672	2 307	365	1 350	2 366	1 792	574	306
Oborniki Śląskie	2 285	1 976	310	1 530	2 382	1 706	676	-96
Olszyna	2 392	2 101	291	818	2 468	2 175	292	-75
Pieńsk	2 194	1 999	195	991	2 184	1 895	288	10
Polkowice	7 038	6 936	102	6 308	7 243	5 738	1 505	-205
Prochowice	2 333	2 178	155	1 181	2 406	1 988	418	-73
Prusice	2 640	2 337	302	1 120	2 520	1 717	803	119
Przemków	2 494	2 112	382	1 077	2 677	1 999	678	-183
Radków	2 760	2 555	206	1 220	2 569	2 151	418	191
Sobótka	2 235	2 115	121	1 387	2 297	1 795	502	-61
Stronie Śląskie	2 385	1 806	579	1 243	2 800	1 706	1 094	-415
Strzegom	2 228	2 159	69	1 482	2 330	1 890	441	-102
Strzelin	2 451	2 329	121	1 583	2 214	1 888	326	237
Syców	2 019	1 938	81	1 083	1 934	1 728	207	85
Szczytna	2 210	1 814	396	1 085	2 551	1 867	684	-342
Ścinawa	2 478	2 342	136	1 345	2 451	1 864	587	28
Środa Śląska	2 497	2 318	180	1 612	2 770	2 121	649	-273
Świerzawa	2 375	2 152	223	969	2 315	1 925	390	60
Święta Katarzyna	2 959	2 711	248	2 237	3 634	2 250	1 384	-675
Trzebnica	2 303	1 932	371	1 410	2 385	1 688	697	-82
Twardogóra	2 671	2 176	495	1 654	3 098	1 741	1 357	-427
Wąsosz	2 804	2 270	534	972	3 299	2 153	1 146	-495
Węglińiec	2 326	2 140	187	966	2 419	1 959	460	-93
Wiązów	2 394	2 220	173	984	2 363	1 896	467	31
Wleń	2 876	2 609	267	1 484	2 729	1 922	807	147
Wołów	2 245	1 972	273	1 083	2 499	1 767	732	-253
Ząbkowice Śląskie	2 054	1 932	122	1 283	2 132	1 755	378	-78
Ziębice	2 093	1 863	230	877	2 025	1 736	288	68
Złoty Stok	2 475	2 297	178	953	2 328	2 085	242	147
Żarów	2 252	1 947	306	1 444	2 556	1 883	673	-304
Żmigród	2 326	2 017	309	1 017	2 320	1 816	504	6

Zestawienie 3.

WSKAŹNIKI I RELACJE W BUDŻETACH JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W 2008 ROKU (W %)

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach	wydatków majątkowych w wydatkach	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art. 169 ufp.)		łącznej kwoty długu (art. 170 ufp.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
JST WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO OGÓŁEM	61,7	24,5	-6,4	9,5	6,0	4,5	25,1	23,8
Dolnośląskie województwo samorządowe	67,9	31,5	6,8	23,1	10,3	0,5	9,9	9,3
Powiaty ziemskie	33,5	12,3	-1,8	3,3	6,2	5,8	25,6	25,5
bolesławiecki	34,5	9,6	4,8	8,7	3,8	3,8	11,4	11,4
dzierżoniowski	35,5	10,1	6,1	7,4	5,3	5,3	22,6	22,6
głogowski	37,9	5,2	2,3	6,6	8,6	8,6	25,7	25,7
górowski	24,4	15,0	-1,6	2,9	13,5	13,5	27,8	27,8
jaworski	34,0	17,2	5,8	9,7	7,1	7,1	28,4	28,4
jeleniogórski	36,6	7,4	-5,9	-7,0	9,9	8,1	47,2	45,6
kamiennogórski	28,0	5,6	-2,2	1,2	6,5	6,5	38,1	38,1
kłodzki	28,5	5,5	-6,7	-2,7	8,0	8,0	48,9	48,9
legnicki	34,1	4,3	1,3	1,1	5,5	5,2	23,3	22,8
lubański	22,5	3,9	7,6	8,6	7,0	7,0	26,7	26,7
lubiński	40,0	15,6	-14,8	-2,5	7,3	7,3	18,0	18,0
lwówecki	22,7	10,2	-3,4	0,9	5,3	5,3	36,4	36,4
milicki	19,7	38,0	-1,8	0,3	1,6	1,6	11,3	11,3
oleśnicki	31,1	9,6	-1,0	4,8	2,1	2,1	34,9	34,9
olawski	38,4	15,6	0,2	7,5	3,2	3,2	5,6	5,6
polkowicki	51,0	17,4	8,6	17,4	2,6	2,6	0,0	0,0
strzeliński	23,5	11,3	-7,5	-2,8	9,3	4,2	18,0	18,0
średzki	39,5	12,3	11,9	15,0	6,8	6,8	9,0	9,0
świdnicki	29,7	12,9	-6,2	-0,3	6,7	6,7	30,9	30,9
trzebnicki	34,3	22,8	-8,9	11,7	0,0	0,0	5,9	5,9
wałbrzyski	31,1	11,9	-5,5	1,3	11,7	11,7	33,2	33,2
wołowski	21,8	13,0	-6,8	-0,7	1,8	1,8	25,7	25,7
wrocławski	60,7	28,5	-4,5	1,9	0,0	0,0	6,4	6,4
ząbkowicki	25,9	2,1	1,2	2,1	5,4	5,4	33,0	32,7
zgorzelecki	41,7	7,9	2,3	5,6	3,9	3,7	6,8	6,8
złotoryjski	26,9	10,8	3,8	5,8	16,6	6,6	52,8	52,8
Powiaty grodzkie	74,6	31,2	-18,4	6,2	4,8	4,2	34,4	31,9
Jelenia Góra	60,4	22,7	-3,0	6,4	9,9	3,8	36,4	14,7
Legnica	56,5	15,4	-5,2	5,2	3,6	3,6	19,1	19,1
Wrocław	78,5	33,8	-21,8	6,4	4,4	4,4	36,1	35,4
Gminy ogółem	61,0	22,1	-3,0	10,6	5,8	5,1	22,3	21,3
Gminy miejskie	68,0	19,6	-1,7	8,8	6,9	6,1	24,6	23,4
Bielawa	52,0	17,6	-1,6	7,0	5,4	5,4	23,7	23,7
Boguszów-Gorce	55,4	6,2	-0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Bolesławiec	74,0	24,6	9,5	14,7	10,4	10,3	23,2	11,4
Chojnów	48,5	18,4	4,9	14,1	1,1	1,1	2,4	2,4
Duszniki Zdrój	64,0	18,8	-6,6	-7,6	4,5	4,0	17,7	15,8
Dzierżonów	65,1	27,4	-9,7	8,9	6,7	6,7	44,3	44,3
Głogów	75,1	27,8	-3,8	18,8	5,4	4,8	17,8	17,8
Jawor	61,2	16,6	-6,2	6,3	3,5	3,5	23,5	23,5
Jedlina Zdrój	58,6	29,2	-24,4	-0,6	15,1	6,1	52,4	40,4
Kamienna Góra	61,6	16,5	-8,2	-7,1	7,5	4,0	17,6	17,6
Karpacz	86,9	31,7	-0,2	-3,5	3,0	1,8	16,6	6,8
Kłodzko	69,2	10,1	-2,0	-1,1	5,9	5,9	27,3	27,3

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach	wydatków majątkowych w wydatkach	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art. 169 ufp.)		łącznej kwoty długu (art. 170 ufp.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Kowary	55,4	12,0	-0,5	4,7	0,0	0,0	2,1	2,1
Kudowa Zdrój	63,1	16,2	2,4	-0,1	14,9	9,3	19,6	19,6
Lubań	64,5	9,9	-1,2	4,8	7,4	7,4	37,0	37,0
Lubin	77,0	24,5	-5,8	17,1	3,7	3,7	20,4	20,4
Nowa Ruda	56,1	25,0	-9,3	7,2	8,4	4,4	50,4	43,3
Oleśnica	71,8	31,3	-2,7	21,5	0,0	0,0	0,6	0,0
Oława	73,6	23,0	-2,7	8,3	10,3	10,3	25,9	25,9
Piechowice	63,9	16,0	-1,1	7,0	7,7	7,7	22,0	22,0
Pieszycy	47,0	15,6	0,5	4,0	8,3	8,3	33,6	33,6
Piława Górna	44,2	5,3	10,0	11,5	4,5	4,5	26,3	26,3
Polanica Zdrój	69,0	19,1	-5,7	6,8	6,8	6,8	23,0	23,0
Szczawno Zdrój	74,2	28,8	-27,0	-8,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Szklarska Poręba	72,8	12,9	4,2	5,5	3,1	3,1	3,1	3,1
Świdnica	69,3	16,9	1,3	1,6	7,9	7,9	16,9	16,9
Świebodzice	67,9	23,4	0,2	11,2	9,7	8,2	20,6	20,6
Świeradów Zdrój	57,0	27,7	-8,7	-0,2	9,0	7,2	44,6	25,1
Wałbrzych	68,0	9,6	1,9	6,2	10,7	10,3	40,9	40,9
Wojcieszów	52,0	13,5	12,7	3,8	11,1	1,8	5,3	5,3
Zawidów	54,6	19,3	4,0	6,3	6,5	5,7	26,1	22,4
Zgorzelec	69,5	17,6	-0,8	9,8	10,3	6,2	30,0	29,6
Złotyja	62,7	13,4	2,1	6,5	6,8	6,8	30,8	30,8
Gminy wiejskie	53,6	25,8	-4,0	13,9	4,5	4,0	18,3	17,3
Bolesławiec	57,2	44,9	-10,6	27,2	1,1	1,1	10,7	10,7
Borów	45,5	6,7	8,9	10,8	1,6	1,6	4,2	4,2
Chojnów	49,9	43,5	-22,5	23,5	5,3	2,8	29,6	29,1
Ciepłowody	42,6	17,3	4,8	19,6	9,4	9,4	5,5	5,5
Cieszków	35,4	11,3	6,1	3,7	12,5	8,4	27,1	23,6
Czarny Bór	55,4	16,9	-0,7	10,4	0,9	0,9	0,0	0,0
Czernica	58,0	28,9	-20,4	1,7	4,2	4,2	20,6	20,6
Długołęka	70,3	43,9	-6,1	36,0	2,1	2,1	3,7	3,7
Dobromierz	44,6	12,9	9,3	16,6	1,1	1,1	1,0	1,0
Dobroszyce	43,7	20,9	-0,5	16,6	3,2	3,2	13,8	11,5
Domaniów	43,2	9,6	6,1	9,9	5,0	5,0	17,6	17,6
Dziadowa Kłoda	26,8	8,1	0,8	4,8	6,0	6,0	26,0	26,0
Dzierżoniów	45,5	14,9	1,0	5,5	7,0	7,0	26,3	26,3
Gaworzyce	30,7	10,7	4,8	10,0	5,6	5,6	33,7	33,7
Głogów	59,8	30,3	-3,9	19,3	3,9	3,9	22,6	22,6
Grębocice	58,6	27,3	9,0	24,2	7,1	7,1	0,8	0,8
Gromadka	42,7	15,6	-4,5	7,2	2,7	2,7	16,8	0,0
Janowice Wielkie	41,8	7,8	6,8	7,7	11,1	11,1	26,7	26,7
Jemielno	30,6	8,8	3,2	4,6	8,9	5,2	22,9	22,9
Jerzmanowa	75,4	23,6	-5,6	18,1	11,2	11,2	38,2	38,2
Jeżów Sudecki	57,8	30,3	-3,4	25,0	0,6	0,6	20,0	20,0
Jordanów Śląski	45,8	28,3	-4,0	14,5	2,4	2,4	3,8	3,8
Kamieniec Ząbkowicki	43,8	14,2	2,5	9,5	2,5	2,5	4,0	4,0
Kamienna Góra	47,4	16,6	3,4	16,6	2,2	2,2	9,3	9,3
Kłodzko	46,3	5,5	6,1	5,5	9,9	9,9	28,6	28,6
Kobierzyce	84,9	51,7	-4,7	32,6	2,1	2,1	10,9	10,9
Kondratowice	46,5	20,8	-6,4	6,6	0,2	0,2	0,6	0,6
Kostomłoty	44,7	7,5	8,7	14,6	6,8	6,8	19,0	19,0
Kotla	49,6	15,7	-8,7	3,5	3,2	3,2	16,6	16,2
Krośnice	38,0	45,6	-28,9	4,7	5,2	3,3	88,8	53,9
Krotoszyce	49,7	12,4	4,4	0,9	3,4	3,4	12,9	12,9

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach	wydatków majątkowych w wydatkach	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art. 169 ufp.)		łącznej kwoty długu (art. 170 ufp.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Kunice	62,6	11,0	9,9	19,3	10,0	10,0	21,5	21,5
Legnickie Pole	55,2	25,9	-13,1	2,3	8,6	8,6	31,3	31,3
Lewin Kłodzki	57,2	33,4	-34,9	-3,0	2,9	2,9	29,0	29,0
Lubań	40,5	17,5	4,9	16,1	1,8	1,8	3,1	3,1
Lubin	82,2	34,7	-7,5	26,6	1,0	1,0	2,3	2,3
Łagiewniki	43,4	6,2	4,0	3,9	3,6	3,6	5,2	5,2
Malczyce	42,5	35,1	-24,5	3,5	1,3	1,3	24,2	24,2
Marcinowice	43,1	5,2	12,5	14,0	4,8	4,8	21,1	21,1
Marciszów	42,3	10,5	7,0	10,1	6,8	6,8	26,1	26,1
Męcinka	57,2	28,9	-9,9	16,3	5,6	5,6	36,4	36,4
Mietków	58,8	11,0	-0,6	5,0	2,1	2,1	7,5	7,5
Miękinia	63,3	36,1	4,3	14,0	1,1	1,1	1,5	1,5
Miłkowice	44,0	19,2	2,1	11,2	5,2	5,2	29,5	29,5
Mściwojów	44,9	20,7	-15,2	4,8	5,6	5,6	48,4	48,4
Mysłakowice	51,3	10,5	4,8	8,1	6,1	6,1	10,9	10,9
Niechlów	37,0	7,8	6,2	5,5	0,0	0,0	1,7	1,7
Nowa Ruda	46,3	25,1	-11,7	-2,3	14,8	1,5	27,1	23,3
Oleśnica	49,9	17,5	-9,6	7,3	1,0	1,0	16,6	16,6
Olawa	52,0	31,8	-16,2	7,7	5,1	5,1	43,3	43,3
Osiecznica	58,0	30,2	-14,3	18,1	4,0	4,0	18,4	18,4
Paszowice	46,6	21,7	-7,6	12,2	2,8	2,8	17,9	17,9
Pęcław	26,4	33,9	-8,1	0,1	5,6	5,6	30,6	30,6
Pielgrzymka	32,0	22,5	-6,8	8,7	4,2	4,2	28,3	28,3
Platerówka	55,8	14,1	-0,2	10,0	0,1	0,1	6,2	6,2
Podgórzyn	57,8	13,0	-5,6	-1,8	6,5	4,4	27,6	20,4
Przeworno	28,0	13,4	1,3	11,8	2,5	2,5	6,5	6,5
Radwanice	45,1	42,1	-15,9	18,1	4,8	4,8	32,0	32,0
Rudna	77,5	32,7	1,3	28,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Ruja	37,1	1,3	6,5	6,9	3,1	2,4	4,3	4,1
Siekierczyn	47,9	20,2	-0,6	10,7	6,4	4,0	18,8	18,8
Stara Kamienica	38,0	11,8	-0,6	3,8	4,3	3,8	24,2	23,8
Stare Bogaczowice	38,7	18,9	6,9	12,9	1,4	1,4	3,2	3,2
Stoszowice	38,7	14,7	5,1	6,9	9,7	9,7	25,5	25,5
Sulików	63,0	35,5	-5,2	16,2	6,6	5,8	32,5	32,5
Świdnica	45,6	28,7	-9,1	8,3	10,3	9,0	42,7	41,6
Udanin	41,9	25,3	-5,7	11,3	2,7	2,7	28,1	28,1
Walim	48,5	26,9	-10,0	6,1	13,9	13,9	24,2	24,2
Warta Bolesławiecka	54,8	24,3	-1,5	21,6	0,0	0,0	0,4	0,4
Wądroże Wielkie	37,6	16,5	-2,5	12,1	11,6	11,6	33,6	33,6
Wińsko	32,5	13,0	-7,3	2,0	1,2	1,2	7,1	7,1
Wisznia Mała	62,9	33,4	-26,5	8,5	5,3	5,3	6,3	6,3
Zagrodno	45,7	17,8	12,7	9,5	2,8	2,8	3,7	3,3
Zawonia	39,4	12,4	5,8	11,8	1,4	1,4	3,6	3,6
Zgorzelec	61,2	20,5	-11,3	7,3	6,6	6,6	27,8	27,8
Złotoryja	51,0	14,0	6,5	12,9	6,7	4,7	22,3	22,3
Żórawina	60,8	22,0	-6,0	10,3	3,7	3,7	28,7	28,7
Żukowice	43,2	14,6	0,2	0,6	3,7	3,7	16,4	16,4
Gminy miejsko-wiejskie	59,1	21,9	-3,7	9,9	5,7	4,9	22,7	22,1
Bardo	48,0	8,9	5,9	7,3	4,8	4,6	1,8	1,8
Bierutów	45,3	18,1	-4,3	1,5	9,5	9,5	45,3	45,3
Bogatynia	81,0	23,2	-18,3	4,6	2,6	2,6	17,2	17,2
Bolków	33,8	21,8	-5,5	9,2	6,1	6,1	33,7	33,7
Brzeg Dolny	73,7	16,5	11,1	14,5	8,3	8,1	20,0	19,6

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźniki udziału		Relacje do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach	wydatków majątkowych w wydatkach	wyniku budżetu	wyniku bieżącego	łącznej kwoty spłat długu (art. 169 ufp.)		łącznej kwoty długu (art. 170 ufp.)	
					bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń
Bystrzyca Kłodzka	48,7	17,2	-10,9	-5,4	7,5	7,5	29,5	29,5
Chocianów	52,6	28,9	4,9	14,9	11,3	3,7	42,8	39,9
Głuszyca	50,3	7,2	6,3	-2,2	11,1	11,1	24,6	24,6
Góra	45,4	10,0	2,2	7,1	8,4	8,4	22,4	22,4
Gryfów Śląski	42,8	26,0	-6,8	3,1	3,5	3,1	28,6	26,7
Jaworzyna Śląska	53,1	17,6	-5,5	0,6	4,7	4,7	36,0	36,0
Jelcz-Laskowice	69,5	22,6	5,3	16,9	6,4	6,4	22,0	22,0
Kąty Wrocławskie	77,8	32,8	8,9	21,3	3,0	0,5	3,5	1,0
Łądek Zdrój	45,4	32,2	-16,6	5,1	12,3	6,9	37,3	29,0
Leśna	43,5	18,0	-1,6	12,4	5,5	5,5	18,0	18,0
Lubawka	46,7	8,8	8,5	2,4	1,7	1,7	2,9	2,9
Lubomierz	27,9	7,9	-0,6	4,5	5,1	5,1	22,6	22,6
Lwówek Śląski	54,3	15,5	-12,2	0,7	2,3	2,3	13,1	13,1
Mieroszów	52,5	9,4	2,0	2,6	7,0	7,0	22,6	22,6
Międzybórz	45,4	4,2	3,5	4,3	2,7	2,7	6,4	6,4
Międzylesie	36,7	21,1	-13,6	2,6	1,9	1,0	12,5	3,9
Milicz	47,7	19,5	-16,7	0,7	4,1	4,1	42,0	42,0
Mirsk	38,2	14,4	2,4	8,1	3,0	3,0	14,6	14,6
Niemcza	53,2	20,6	-3,1	13,3	0,7	0,7	5,0	5,0
Nowogrodziec	50,5	24,3	11,5	19,3	14,0	5,5	17,9	17,9
Oborniki Śląskie	66,9	28,4	-4,2	11,8	5,3	5,3	16,7	16,7
Olszyna	34,2	11,8	-3,1	-3,1	7,3	6,0	44,7	44,7
Pieńsk	45,2	13,2	0,5	4,7	5,8	2,9	20,9	17,6
Polkowice	89,6	20,8	-2,9	17,0	2,9	2,9	7,4	7,4
Prochowice	50,6	17,4	-3,1	8,1	6,3	6,3	23,9	23,9
Prusice	42,4	31,9	4,5	23,5	6,7	6,7	26,6	26,6
Przemków	43,2	25,3	-7,3	4,5	8,1	8,1	44,4	44,4
Radków	44,2	16,3	6,9	14,6	6,1	5,9	29,0	24,4
Sobótka	62,1	21,8	-2,8	14,3	2,7	2,7	1,1	1,1
Stronie Śląskie	52,1	39,1	-17,4	4,2	5,8	5,8	30,1	30,1
Strzegom	66,5	18,9	-4,6	12,1	5,1	5,1	26,7	26,7
Strzelin	64,6	14,7	9,7	18,0	5,2	4,5	9,1	8,4
Syców	53,6	10,7	4,2	10,4	7,8	7,8	10,3	10,3
Szczytna	49,1	26,8	-15,5	-2,4	8,2	8,2	28,5	28,5
Ścinawa	54,3	24,0	1,1	19,3	9,0	9,0	30,7	30,7
Środa Śląska	64,6	23,4	-10,9	7,9	2,9	2,9	31,6	31,6
Świerzawa	40,8	16,8	2,5	9,5	14,3	5,8	53,4	47,6
Święta Katarzyna	75,6	38,1	-22,8	15,6	6,1	6,1	29,1	29,1
Trzebnica	61,3	29,2	-3,6	10,6	3,3	1,3	22,7	22,7
Twardogóra	61,9	43,8	-16,0	16,3	7,6	7,6	23,8	23,8
Wąsosz	34,7	34,7	-17,6	4,2	3,9	3,9	38,9	38,9
Węglińiec	41,5	19,0	-4,0	7,8	10,7	3,4	31,3	24,7
Wiązów	41,1	19,7	1,3	13,5	5,3	5,3	22,3	22,3
Wleń	51,6	29,6	5,1	23,9	1,7	1,7	0,9	0,9
Wolów	48,2	29,3	-11,3	9,1	6,1	6,1	53,3	53,3
Ząbkowice Śląskie	62,4	17,7	-3,8	8,6	3,4	3,4	14,9	14,9
Ziębice	41,9	14,2	3,3	6,0	4,7	4,7	15,0	15,0
Złoty Stok	38,5	10,4	5,9	8,5	2,4	2,4	1,7	1,7
Żarów	64,1	26,3	-13,5	2,8	19,8	13,8	53,8	53,8
Żmigród	43,7	21,7	0,3	8,7	8,2	8,2	44,8	44,8